

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1881.   Andra Kammaren.   N:o 10.

Fredagen den 18 Februari.

Kl. $1\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Föredrogs de i Kammarens senaste sammanträde bordlagda motioner; och hänvisades:

Herr *Anders Perssons* motion, N:o 165, till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 4;

Herr *Petter Perssons* i Stora Isie motion, N:o 166, till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1; samt

Herr *A. P. Linds* motioner, N:is 167 och 168, till Konstitutions-Utskottet.

§ 2.

Föredrogs och bordlades för andra gången:

Stats-Utskottets Utlåtanden N:is 3, 5, 6 och 7;

Banko-Utskottets Memorial N:o 2; och

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 1 (i samlingen N:o 3).

§ 3.

Till bordläggning anmäldes följande denna dag inkomna ärenden:
Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 4, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1880 års riksdag;

N:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel; och

N:o 14, i anledning af Riksdagens år 1880 församlade Revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1878;

Banko-Utskottets Memorial N:o 3, i fråga om användandet af Riksbankens vinst för 1880; samt

Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning om tjuguarig häfd jemte andra dermed sammanhängande författningar; och

N:o 4, i anledning af Riksdagens Justitieombudsmans hemställan om ändring i eller tillägg till förordningen den 16 Juni 1875 angående inteckning i fast egendom.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Lördagen den 19 Februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 12 i denna månad.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:

Stats-Utskottets Utlåtanden N:is 4, 8 och 14;

Banko-Utskottets Memorial N:o 3; samt

Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 3 och 4.

§ 3.

*Angående
förordning
om offentlig-
het vid under-
domstolarne.*

Till afgörande förekom Lag-Utskottets Utlåtande N:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om antagande af en författning angående offentlighet vid underdomstolarne.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att antaga följande:

“Förordning om offentlighet vid underdomstolarne.

Angående
förordning
om offentlighet
vid underdomstolarne.
(Forts.)

Vid allmän Underrätt, så ock vid poliskammare, när sådana mål der förehafvas, i hvilka poliskammare utöfvar domsrätt, skall rättegång hållas offentligen; och vare förty, så länge det kan ske utan trängsel för dem, som till Rätten höra eller hafva med sakerna att skaffa, ej någon förment att vara inne, medan Rätten sitter, der ej öfverläggning till beslut skall inom lyckta dörrar hållas, eller Rätten finner förekommande mål vara för anständigheten och sedligheten stötande, i hvilka händelser åhörarne skola på ordförandens tillsägelse afträda.

Hvar som rättegång åhöra vill skall skicka sig tyst och anständig. Gör någon annorlunda, må han från rummet afvisas.

Den, som i Rätten förer ordet, ege till ordningens bibehållande gifva nödiga föreskrifter. Hvad han i ty fall förordnar gånge genast i verkställighet.

Genom hvad här blifvit stadgadt göres icke någon ändring i 21 och 22 §§ 17 Kap. Rättegångsbalken.“

Utskottet hade hemställt:

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga proposition måtte af Riksdagen bifallas.

Vid utlåtandet voro reservationer fogade

dels af Herr *Lagerstråle*, med hvilken Grefve *Mörner*, Friherre *Hamilton* och Herr *H. A. Widmark* instämt, och som ansett den Kongl. propositionen böra afslås;

dels af Herr *Lothigijs*, med hvilken Herr *Thomasson* förenat sig, och som, med instämmande i Utskottets hemställan, förordat en förändrad motivering för densamma;

dels ock af Herr *Magnus Jonsson*, som för sin del funnit lagförslagets tredje mom. hafva bort lyda sålunda:

“Rätten ege till ordningens bibehållande gifva nödiga föreskrifter. Hvad Rätten i ty fall förordnar gånge genast i verkställighet.“

Efter uppläsning af Utskottets hemställan anförde

Herr Senell: Lika väl som hvar och en annan är jag en vän af offentlighet vid underrätternas förhandlingar, dock icke af det skälet, som, efter hvad jag är säker om, för många är det hufvudsakliga, eller att man af offentligheten skulle vinna den fördelen att kunna öfver förhandlingarne erhålla referat i ämnen, som af en stor del af den tidningsläsande allmänheten med begärlighet omfattas. En sådan fördel anser jag för min del vara af mer än tvifvelaktigt värde, och till bevis derpå vill jag anföra ett exempel. Jag har med egna öron hört en skånsk bondson, som mördat sin fader, sin moder och en broder, omtala, huru som han af ett tidningsreferat lärt sig sättet huru han skulle begå dessa brott för att undvika dödsstraffet och kunna erhålla nåd. Denna villrådighet hos brottslingen, grundad på

*Angående
förordning
om offentlig-
het vid under-
domstolarne.*
(Forts.)

rädsla för eget lif, hade måhända afhållit honom från brottets begående, om icke detta referat funnits.

Jag finner andra och viktigare skäl tala för offentlighet vid underdomstolarne förhandlingar, och ett sådant är, att offentligheten utgör en kontroll på domaremaktens utöfning och bereder den genom öfvergrepp deri lidande tillfälle att anskaffa bevisning. Men denna offentlighet synes mig vara tillräckligt lagstadgad, ty, för att ej åberopa det på administrativ väg utfärdade Kongl. cirkuläret den 28 Mars 1835, som påbjudit vidmakhållandet af den urgamla seden af offentlighet vid underrätterna, så har denna i urminnes tider iakttagits vid våra domstolar, och har härigenom erhållit en sådan karakter af lag, att något missgrepp i detta fall svårligen kan redan nu blifva straffilöst. Dessutom förekommer det mig, som om denna offentlighet är en förutsättning i nu gällande Rättegångsbalk, hvilket otvetydigt visar sig deraf, att 17 kap. medgifver två undantag derifrån; och jag föreställer mig också att ingen domare i Sverige finnes, som ej medgifver att offentlighet vid underdomstolarne redan nu lagligen förefinnes. Man skulle möjligen derimot vilja invända att denna uppoffring ej hyses af den domare, som genom sin handläggning af det bekanta Tolångamålet gifvit första anledningen till detta lagförslag. Derom anser jag dock ännu vara alltför tidigt att döma. Mig synes det antagligt, att han till sitt försvar kommer att åberopa, i fall han ej redan gjort det, just de undantag från rättegångs offentlighet, som förefinnas i det nya lagförslaget vid tillfälle, då trängsel hindrar eller målen äro för anständigheten och sedligheten stötande. Den ifrågavarande domaren fungerar nemligen i en liten och trång domsal, och man hade lagt den åtalade folkskoleläraren till last jemväl att hafva uttalat sig på ett rätt och smutsigt sätt rörande vissa delar af den religionslära, hvori han var satt att meddela undervisning.

Någon ny lagstiftning i detta ämne anser jag följaktligen icke vara af något trängande behof påkallad utan i sammanhang med en total omarbetning af Rättegångsbalken. Men, säger man, det kunde vara nyttigt att denna offentlighet blefve noga och fullständigt bestämd i lagen. Ja, jag nekar icke att det vore fördelaktigt, om eljest något sådant kan åstadkommas; åtminstone synes det mig icke hafva skett genom det föreliggande lagförslaget. Detta upptager, med förklaring att någon ändring icke göres i 21 och 22 §§ af 17 kap. Rättegångsbalken, två nya undantag. Det ena är att åhörarne skola på rättens tillsägelse afträda, då trängsel uppstår för dem, som till rätten höra eller hafva med sakerna att skaffa. Denna bestämning är dock enligt min tanke icke fullständig, ty trängsel kan äfven uppstå på annat sätt och skall, den må nu uppkomma hur som helst, alltid vara skadlig och ohelsosam. Också yttrar en af Högsta Domstolens ledamöter i detta afseende, att, om förslaget blir antaget till lag, det, "utan att de, som till rätten höra eller med sakerna hafva att skaffa, lida af trängsel, skall vara domstolen tillåtet att förmena åhörarne att sammanpacka sig till en för dem sjelfva farlig trängsel och till ett antal, att icke ens luften varder för de närvarande tillräcklig."

Jag tror dessutom att man kan tänka sig ännu ett fall. Tings-

salarne i vårt land äro nemligen på många ställen så små och trånga att, om antalet af dem som till rätten höra eller hafva med sakerna att skaffa vid något tillfälle är synnerligt stort, det kan inträffa att trängsel uppstår, äfven om endast dessa personer äro inne i tingssalen. Skulle det icke då vara lämpligt att tillåta domstolen tillsäga dem att afträda, som fått sina mål utsatta till handläggning senare på dagen, till dess handläggningen af de öfriga försiggått?

För min del tror jag icke att ändamålet, som rätteligen äsyftas med offentlighet, skulle förfelas, om tillåtelse att inskränka offentligheten utsträcktes äfven till dessa två sistnämnda fall, ja, till hvarje fall, då trängsel uppstår. Kan det vid sådant förhållande verkligen vara klokt att antaga ett lagförslag, som för domstolen utesluter möjligheten att, utan att handla lagstridigt, i vissa fall vidtaga de åtgärder, som vore de lämpligaste och till ingen skada ledande? För min del tror jag icke man härpå kan svara annat än nej! Det andra undantagsfallet, då rättighet att aflägsna åhörarne tillåtits, är det att till handläggning förekomma mål, som stöta anständigheten och sedligheten. Detta undantag är dock i sina ordalag så allmänt, att det verkligen icke synes innehålla någon bestämning af offentlighetsbegreppet, då man vet huru delade meningarne i detta fall kunna vara, och undantagsstadgandet skall till följd deraf knappt erhålla någon praktisk betydelse. Jag vill i det hänseendet såsom exempel åberopa den del af det så kallade Tolånga-målet, som jag nyss omtalade.

Slutligen vill jag påpeka en småsak vid sjelfva redaktionen.

Ehuru det icke finnes uttryckligen sagdt, förefaller det mig dock, som om denna författning vore afsedd att tillämpas och gälla vid alla rättens sammanträden. Nu är det icke gifvet att rätten alltid sammanträder inom hus; understundom hållas sammanträden äfven ute å marken, och för sådant fall synas mig de i förslaget förekommande orden: vara inne, medan rätten sitter, icke vara lämpliga, utan böra utbytas mot mera passande, t. ex. "närvara vid rättens sammanträde" eller något dylikt. Med dessa anmärkningar tror jag mig hafva ådagalagt, att förslaget icke är så uttömmande som det borde vara för att kunna antagas; och jag anser dessutom det vara hardt nära en omöjlighet att åstadkomma en definition af offentlighetsbegreppet, hvilken vore hvarken för vid eller för trång, om den nemligen under någon längre tid skulle förblifva riktig, ty väl skulle man kunna skrifva en lag, som upptog bestämningar för alla de fall, som nu kunde upptäckas, men omständigheter och förhållanden vexla och förvandlas i våra dagar så hastigt och snabbt, att nya fall snart skulle uppstå, för hvilka lagen icke finnes passande. Det torde därför vara bäst att afstå från alla försök i den inslagna rigningen och, om man ändtligen vill stifta ny lag, åtminstone åtnöjas med att uttala en allmän grundsats, samt hysa det förtroende till åtalande och dömande myndigheter, att hvarje missgrepp till inskränkande af offentligheten, som kan uppstå, också skall bliwa både beifradt och bestraffadt.

På grund af hvad jag nu sagt borde jag väl följdriktigast i likhet med de fyra reservanterna yrka afslag å den föreslagna lagförändringen, men då jag väl kan föreställa mig att flertalet i Andra

*Angående
förordning
om offentlighet
vid underdomstolarne.*
(Forts.)

Angående
förordning
om offentlig-
het vid under-
domstolarne.
(Forts.)

Kammaren kommer att rösta för antagande af en lag i ämnet, yrkar jag återremiss till Lag-Utskottet i ändamål att Utskottet måtte formulera och framlägga ett nytt förslag, som utan vidare bestämningar endast proklamerar principen af offentlighet vid underdomstolarne.

Herr Magnus Jonsson: Då jag icke kunnat i allo gilla det slut, hvartill Utskottet kommit, har jag låtit anteckna mig såsom reservant emot detsamma. Jag får därför till en början tillkännagifva, att jag till alla delar instämmer i den af Herr Lothigius samt Utskottets vice ordförande afgifna reservation hvad motiveringen beträffar, ehuru jag icke kunnat gilla den så kallade "klämman". Jag finner nemligen af Kongl. Maj:ts proposition, att Kongl. Maj:t själf erkänner att svenska folket har urgammal häfd på att det skall vara offentlighet vid underdomstolarne. Vidare har i den Kongl. propositionen åberopats Kongl. Maj:ts cirkulärbref af den 28 Mars 1835. Af denna skäl är det som jag vill draga den slutsatsen, att denna offentlighet i första rummet grundar sig på *allmän sed* och för det andra är öfverensstämmande med Konungens uttalade vilja, som genom nämnda cirkulär är tillkännagifven. Om jag dermed jemför domare-reglerna, så innehålla dessa *först* i 8 momentet: "En god och beskedlig domare är bättre än en god lag, ty han kan alltid laga efter lägligheten. Der en ond och orättvis domare är, der hjälper god lag intet, ty han vränger och gör dem orätt efter sitt sinne", och för det *andra* i 17 momentet: "Det Konung med skäl vill, det skall räknas för lag, och det som menige man samtycka." Nu hemställer jag huruvida Konungen icke vill att det skall vara offentlighet vid underdomstolarne och om icke menige mans samtycke dertill är vunnet. Således tyckes det redan nu vara en god lag härom. Men då jag har uttalat detta, vill jag på samma gång säga att, som man saknar lag i ifrågavarande hänseende för poliskamrarne i städerna, jag har ansett det vara nyttigt att antaga det af regeringen framlagda förslag, ty i annat fall är det icke fullt klart att vid poliskamrarne i alla städer offentlighet skall ega rum. Jag vill dock härvid medgifva, att vid Stockholms poliskammare det alltid varit brukligt att förhandlingarne varit offentliga. När nu så är, att man redan har en gällande lag i dessa frågor, så synes det mig åtminstone, som om tredje momentet i Kongl. Maj:ts förslag, hvilket också är af Utskottet tillstyrkt, icke lämpar sig rätt väl med det häfdvunna bruket och Kongl. Maj:ts cirkulär. Jag tror att om man fäster sig vid förhållandena, sådana de nu äro, man skall finna att det bör vara *rätten*, som bör afgöra sådana ordningsmål. Jag finner äfven ett stöd för denna åsigt i det yttrande, som af Justitierådet Carleson afgifvits vid behandlingen af Kongl. Maj:ts proposition, uti hvilket yttrande det heter: "underrätternas disciplinärmyndighet öfverflyttas till en del på domstolens ordförande, som erhåller en i lag erkänd beslutanderätt, skild från domstolens." En sådan beslutanderätt har vederbörande ordförande icke nu, men genom antagande af denna lag skulle det blifva han ensam, som skulle meddela ordningsföreskrifter i detta hänseende. Detta är likväl något som jag icke tror vara praktiskt. Derför är det också

som jag icke kunnat vara med om att tillstyrka antagandet af denna lag oförändrad, utan vågar jag nu hemställa om proposition å min reservation, som Herrarne finna bifogad detta betänkande och som jag fördenskull icke torde behöfva uppläsa.

*Angående
förordning
om offentlighet
vid underdomstolarne.
(Forts.)*

Herr Thomasson: Såsom Herrarne finna utaf den af Herr Lothigius afgifna reservation, i hvilken jag instämt, är äfven jag af den mening, att det urgamla bruket af offentlighet vid underdomstolarne genom Kongl. brefvet af år 1835 fått kraft af lag. Detta har dock icke för mig varit tillräcklig anledning att, då nu ett förslag, enhälligt påkalladt af den allmänna meningen, blifvit framlagdt till en lag, stiftad i den ordning en sådan lag bör tillkomma, nemligen af Konung och Riksdag gemensamt, förkasta ett sådant förslag, och detta så mycket mindre som, om den sålunda föreslagna lagen kommer till stånd, den praktiska fördelen vinnes, att derigenom kommer att lemnas bestämd föreskrift om offentlighet vid polisdomstolar, som nu icke förefinnes vid andra poliskammare än den i Stockholm.

De anmärkningar, som af en talare på kristianstadsbänken blifvit rigtade mot förslaget, äro hufvudsakligen desamma, som inom Högsta Domstolen framstälts, och hafva af Herr Justitieministern blifvit fullständigt bemötta i hans anförande till statsrådsprotokollet. Jag skall således icke för närvarande inlåta mig på att bemöta dessa anmärkningar. Den som granskar förslaget skall finna att detsamma, långt ifrån att inskränka domstolens befogenhet i förevarande fall, tvärtom utvidgar densamma.

Hvad angår den af en reservant, Herr Magnus Jonsson, påyrkade förändring, att rätten i stället för ordföranden skulle tillerkännas befogenhet att afgöra disciplinära frågor, så vill jag väl medgifva att sådant ur rent teoretisk synpunkt kunde vara i sin ordning, men jag kan ej se annat, än att detsamma skulle vara ur praktisk synpunkt högst olämpligt. Om t. ex en person uppträder vid domstolen och ställer till bråk eller väcker annan förargelse, så skulle det väl icke vara klokt att ålägga ordföranden att hålla öfverläggning med rättens bisittare, rådmän eller nämndemän derom, huruvida denna person skall utvisas. Skall en sådan åtgärd hafva någon kraft med sig, bör väl rättens ordförande hafva makt att genast vidtaga densamma. Det bör för öfrigt icke i allt fall vara någon svårighet för ordföranden att i detta fall göra sin åsigt gällande. Ingen lärer väl nemligen kunna fränkänna ordföranden rättigheten att visa ut allmänheten, och sålunda äfven fridstöraren, för att hålla öfverläggning.

För närvarande vill jag inskränka mig till att anförda detta och anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Det är visserligen sant, att man inom Lag-Utskottet har gjort åtskilliga anmärkningar mot redaktionen af sjelfva lagen, men dessa anmärkningar hafva icke varit af större vikt, och Utskottet har icke velat genom att föreslå obetydliga förändringar sätta hela förslaget på spel.

Jag yrkar på dessa skäl bifall till Utskottets förslag.

Angående
förordning
om offentlig-
het vid under-
domstolarne.
(Forts.)

Herr Gasslander: Om jag i likhet med den siste värde talar-
ren ansåg att det icke funnes någon befogad erinring att framställa
mot nu föreliggande lagförslag, skulle jag instämma i den motivering
hans reservation innehåller, men emedan jag för min del emot för-
slaget hyser en betänklighet, som synes mig vara af ganska stor be-
tydelse, och då denna betänklighet icke förut under den föregående
behandlingen af förslaget blifvit påpekad, tager jag mig friheten att
nu inför Kammaren redogöra för densamma. Den gäller den inskränk-
ning i afseende å offentligheten vid poliskammare, som detta förslag
innehåller. Det står nemligen i den föreslagna lagen, att vid polis-
kammare skall rättegång hållas offentligen, då sådana mål der före-
komma, i hvilka poliskammare utöfvar domsrätt. Enligt vanlig lag-
tolkning innebär detta, att rättegång må hållas hemlig inför poliskam-
mare, då der förekomma mål, i hvilka poliskammaren *icke* utöfvar
domsrätt.

För min del vill jag icke vara med om, att uti lag sålunda, om
ock endast indirekt, uttalas att förhör i brottmål får hållas inom
slutna dörrar.

Nu är det visserligen sant, att uti instruktionerna för poliskam-
rarne i Göteborg, Karlskrona, Norrköping och Eskilstuna är föreskrif-
vet, att poliskammaren icke eger att befatta sig med egentliga lag-
brott, men straxt derefter säges det dock, att de ega att anställa för-
hör med brottslingar. Skulle man nu med afseende å polisförfattning-
gar använda samma tolkningsmetod, som är stadgad med afseende å
grundlagen, nemligen att de skola tolkas efter ordalydelsen, så skulle
poliskamrarne icke få hålla förhör i brottmål, eftersom någon icke kan
sägas vara brottslig, förr än han blifvit inför laga domstol om sin
brottslighet öfvertygad. Men meningen är naturligtvis, att den, som
är misstänkt för brott, kan inkallas till förhör i poliskammaren.

Hvad beträffar instruktionen för polismästaren i Stockholm, synes
man hafva varit mera nogräknad vid dess affattande. Ty i densamma
säges uttryckligen, att polismästaren icke eger att befatta sig med
hvad till domarembetet hör, och dertill hör att anställa ransak-
ning uti såväl ringare som svårare brottmål. Men uti instruktionen
för polismästaren i Stockholm står äfven, att, om hos honom angifves
eller af polisen anmäles något brott, han eger att, om omständighe-
terna dertill föranleda, förordna antingen om ny utredning eller att
förhör skall hållas. Jag tror ock att det vid poliskamrarne är en
temligen allmän praxis att verkställa ganska omfattande förhör i
brottmål.

Nu kan man säga att det kan vara fråga huruvida meningen
är att poliskammare, som på administrativ väg tillkommit, må an-
ställa ransakning rörande brott, hvarom vid domstol enligt lag bör både
ransakas och dömas. På denna fråga vill jag icke nu inlåta mig, utan
bedömer jag saken helt och hållet efter de bestående förhållandena.
För närvarande ega sådana ransakningar rum. För min del har jag
icke med mitt yttrande afsett att uttala något klander emot polis-
kamrarne. Tvärtom tror jag icke att det för närvarande finnes skäl
att emot dem göra någon anmärkning. Men då det är fråga om att

stifta lag för offentlighet vid rättegångar, så tror jag det icke vara lämpligt att formulera den på sådant sätt, att den indirekt eller medelbart tillåter poliskammare att hålla hemliga förhör i brottmål. Denna fråga är ingalunda ny; det är icke jag som först framkommit med den, ty den var föremål för behandling senast vid 1840 års riksdag. Då väcktes på riddarhuset en motion om offentlighet vid poliskamrarnes förhandlingar, och denna offentlighet skulle omfatta alla slags ransakningar, icke blott sådana, der poliskamrarne hade domsrätt, utan äfven sådana, der de saknade sådan. Motionen afstyrktes af Lag-Utskottet i hvad den angick mål, der poliskamrarne icke utöfvade domsrätt, men tillstyrktes i öfrigt. Då ärendet sedermera behandlades på riddarhuset, återförvisades Utskottets betänkande i syfte att få berörda inskränkning undanröjd. Men de tre öfriga stånden hade redan antagit Utskottets förslag, och därför förföll förslaget om offentlighet inför poliskammare utan inskränkning.

Det skäl, som Lag-Utskottet anförde mot införande af offentlighet uti poliskamrarne vid förhör uti brottmål, var att det icke syntes lämpligt att lemna den tilltalade tillfälle att kunna följa ransakningens gång och dymedelst göra det för honom möjligt att undanröjja sådana bevis, som kunde vara behöfliga för hans fällande. Men detta skäl synes mig bevisa alldeles för mycket. Ty det bevisar att offentlighet vid ransakningar i allmänhet icke borde ega rum. Det är visserligen icke alltid gifvet, att den, som är tilltalad för ett brott, är den skyldige. Han kan vara oskyldigt misstänkt, och den verkligt skyldige kan ju under tiden gå fri. När det nu stadgas att ransakningen vid underrätten skall ske offentligt, så skulle man ju kunna säga alldeles detsamma, som Utskottet anförde rörande offentlighet vid förhör i poliskamrarne, nemligen att den brottslige är i tillfälle att undanröjja de för hans fällande nödiga bevisen, då han sålunda får veta hvad som förekommer. Jag har under min tjenstemannatid sysselsatt mig med förhör i brottmål och kan icke förstå att det, under förutsättning att parter och vittnen äro vid den sinnesbeskaffenhet, att de kunna offentligen förhöras, skulle vara af någon fördel för målets utredning, att förhöret hålles hemligt. Ty då det är i lag förbjudet att anställa pinligt förhör, kan jag icke se att man det ringaste kan komma närmare sakens utredning genom att förhöret hålles hemligt, än om det sker offentligt. Det är härvid icke nog med den säkerhet, som den tilltalade kan fordra; det gäller här äfven säkerheten för poliskammaren. Ty om förhöret hålles hemligt, lemnas derigenom rum för allehanda misstankar och rykten, hvilka icke kunna vederläggas, och det torde näppeligen finnas något för det allmänna rättstillståndet så farligt, som om domarens oveld genom allmänt spridda rykten sättes i tvifvel.

För min del skulle jag derföre vilja föreslå, att orden "när sådane mål der förehafvas, i hvilka poliskammare utöfvar domsrätt" ur förslaget utgå. Nu är jag visserligen icke fullt säker på, huruvida, då motion i sådan syftning icke föreligger, den ändring i Kongl. proposition, som jag ifrågasatt, kan vidtagas; men då äfven af andra

*Angående
förordning
om offentlighet
vid underrätts-
domstolarne.
(Forts.)*

Angående
förordning
om offentlig-
het vid under-
domstolarne.
(Forts.)

skäl en återremiss blifvit påyrkad, är det naturligt att äfven jag biträder detta yrkande.

Chefen för Kongl. Justitiedepartementet Herr Statsrådet von Steyern: Då jag icke varit närvarande i Kammaren från diskussionens början, har jag icke varit i tillfälle att höra alla de anmärkningar, som mot den förevarande Kongl. propositionen till äfventyrs blifvit framställda; men jag antager emellertid, att bland dem förekommit äfven den, som redan finnes uttalad i en vid Utskottets betänkande fogad reservation, eller att den Kongl. propositionen under närvarande omständigheter skulle varit obehöfelig. Jag ber derföre att i korthet få redogöra för de skäl, som föranledt förslagets framläggande.

Det första af dessa skäl är, att den lagstiftning, som nu finnes angående offentlighet vid domstolar och som innehålles i Kongl. cirkuläret den 28 Mars 1835, tillkommit på administrativ väg och sålunda icke har karakteren af allmän lag, ehuru ett dylikt stadgande eljest ansetts vara af den vikt, att det influtit i de flesta andra länders rättegångslagar. Vidare har 1835 års cirkulär icke tillämpning på poliskamrarna, då de fungera såsom domstolar, ehuru de mål, som der då handläggas, äro af enahanda beskaffenhet som domstolsmålen, och deras handläggning sålunda af samma skäl som de senare bör vara underkastad offentlighet. Slutligen är 1835 års cirkulär i hög grad ofullständigt och otydligt, så att bestämmandet, huruvida i tvivelaktiga fall offentlighet bör ega rum eller ej beror, så godt som uteslutande af domarens egen uppfattning, och om denna uppfattning någon gång leder dertill, att dörrarne till domsalen stängas, i fall då den allmänna meningen med skäl kan fordra offentlighet, föreställer jag mig, att det skall blifva ganska svårt för en öfverrätt att för en dylik åtgärd ådöma vederbörande ansvar, derest icke åtgärden vittnar om uppenbart oförstånd.

Dessa äro de hufvudsakliga skäl, som föranledt mig tillstyrka Kongl. Maj:t att godkänna det förslag i ännu, som redan af min företrädare i embetet blifvit förberedt och på hans föredragning remitterats till Högsta Domstolen. Jag har icke ansett, att man med dess framläggande borde dröja, tills den nu påbörjade allmänna revisionen af hela vårt rättegångsväsen hunnit genomföras. Ingen kan ännu förutse, när en ny rättegångsordning hos oss kan komma till stånd, och jag skall derföre icke vilja i afvaktan derpå tillstyrka uppskof med någon nyttig och ändamålsenlig åtgärd, som icke med den stora frågan står i oupplösligt samband.

Jag öfvergår nu till besvarande af två särskilda anmärkningar, som jag här hört framställas mot förslaget och af hvilka den första uttalats af en ledamot af Utskottet.

Från den allmänna regeln, att domstolsförhandlingarne skola vara offentliga, hafva af Kongl. Maj:t föreslagits två undantag, det ena då mål förekomma, som finnas vara för anständigheten och sedligheten stötande, och det andra då ordningen af någon tillstädesvarande störes. I förra fallet skulle afgörandet tillkomma domstolen, men i det

senare domaren, och är det mot denna skenbara inkonsequens, som den ifrågavarande anmärkningen rigtats. Det är dock en ganska väsentlig skillnad emellan dessa båda fall. I det förra fallet, eller vid behandlingen af mål, som äro för sedligheten och anständigheten stötande, skola *alla* åhörare afträda, och rättegången föres hemligt. Detta har man ansett vara en åtgärd af den vikt, att beslutanderätten här om bör tillkomma domstolen. I det senare fallet åter är det endast den, som gjort sig skyldig till ordningens störande, som utvisas; de öfriga, som förhållit sig fredligt och stilla, stanna fortfarande i domsalen och förhandlingarne fortgå i deras närvaro, lika offentligt som förut. Här är således fråga om en vida mindre rätt, och man har därför ansett sig kunna öfverlemnna dess utöfning åt rättens ordförande, helst det mången gång är nödigt, att den som uppehåller ordningen kan ögonblickligt ingripa; säkerligen skulle domstolens anseende lida icke obetydligt, om en fridstörare icke skulle kunna utan föregående öfverläggning mellan rättens ledamöter ur domsalen utvisas.

Hvad slutligen beträffar anmärkningen derom, att i förslaget saknas bestämmeelse om att förhandlingar vid poliskamrarne, äfven då dessa icke utöfva domsrätt, böra vara offentliga, så tillåter jag mig endast erinra, att denna författning, i den ordning den nu är föreslagen att antagas, endast kan afse *domstolarne*. I fråga åter om förfarandet vid poliskamrarne, der de icke utöfva domsrätt, ankommer det på Kongl. Maj:t att i administrativ väg derom förordna, hvilket sker särskildt för hvarje poliskammare vid utfärdandet af dess instruktion. Något hinder för bestämmande, att äfven deras förhandlingar skola vara offentliga, så vidt detta eljest finnes lämpligt, beredes sålunda alldeles icke genom antagande af det nu föreliggande förslaget.

Herr Hedin: Herr Talman! Af de flerfaldiga anmärkningar, som mot det föreliggande förslaget blifvit framställda, hafva de flesta synt mig vara af den beskaffenhet, att det skulle vara det öfverflödiggaste af alla tänkbara öfverloppsverk att på deras besvarande spilla ens ett enda ord. Andra åter skulle väl kunna tillerkännas en viss betydelse, men egentligen är det dock endast en, som har någon väsentlig vikt, och det är den, som framställdes af representanten för Karlskrona. Jag tillerkänner denna anmärkning en väsentlig vikt, likvisst icke egentligen såsom någon direkt anmärkning mot det föreliggande förslaget, utan såsom ett uttalande af en högst vigtig princip, som är att taga vara på.

Jag har sjelf gjort mig samma anmärkning. Men jag har lätt tröstat mig öfver den och det på följande grund. Det verksamhetsområde, inom hvilket poliskamrarne operera, är nemligen af den beskaffenhet, att de mångfaldiga gånger ingripa i medborgarnes vigtigaste och heligaste rättsförhållanden, och det kan därför, synes det mig, icke dröja länge, innan man blir ense om att från området för konungens ekonomiska eller administrativa lagstiftningsmakt till den allmänna lagen öfverflytta lagstiftandet för poliskamrarne, åtminstone till dess väsentligare del.

Detta återstår att genomföra; och under tiden kan åtminstone

Angående förordning om offentlighet vid underdomstolarne.
(Forts.)

Angående
förordning
om offentlighet
vid underdomstolarne.
(Forts.)

icke någon skada ske genom bibehållandet af det utaf representanten från Karlskrona påpekade undantag från den regel om offentlighet, som finnes uppställd uti föreliggande lagförslag, till hvilket jag nu anhåller om bifall.

Herr Berg: Jag vill visserligen icke motsätta mig, att stadganden i den med föreliggande förslag afsedda syftning må blifva i allmän lag anförda; allraminst vill jag det på det skäl, som af åtskilliga reservanter inom Utskottet mot förslaget anförts, eller att frågan om utarbetande af ny rättegångsordning för närvarande vore föremål för Nya Lagberedningens behandling, ty, på sätt Herr Chefen för Justitiedepartementet redan erinrat, lär man icke med någon sannolikhet kunna bedöma, när ett så vidt omfattande förslag som det nyssberörda kan komma till sådan fullbordan, att en ny rättegångsordning föreligger till antagande. Om således, hvilket jag icke vill bestrida, det kan anses ändamålsenligt att nu i lagen införa en förut blott allmänt antagen grundsats om offentlighet vid underdomstolarne, så tror jag, att man icke bör dröja dermed i afvaktan på en fullständig omarbetning af rättegångsordningen. Men jag kan icke för mig dölja, att en författning i den föreslagna syftningen är mycket svår att uppgöra så, att man icke stöter på svårigheter i andra riktningar. De modifierationer, den allmänna regeln om offentlighet fordrar, äro nemligen beroende af så många och så skiftande förhållanden, att ett noga aktgifvande på dem alla måste blifva ytterst svårt, under det ett förbi-seende af någon bland dem lätt kan framkalla förvecklingar. Och då man nu ifrågasatt återremiss, har jag derföre icke velat underlåta att göra några anmärkningar emot vissa delar af förslaget, som vid genomläsandet föreföllo mig kunna föranleda sådana framtida konflikter. Det heter:

“Vid allmän Underrätt, så ock vid poliskammare, när sådana mål der förhafvas, i hvilka poliskammare utöfvar domsrätt, skall rättegång hållas offentligen; och vare förty, så länge det kan ske utan trängsel för dem, som till rätten höra eller hafva med sakerna att skaffa, ej någon förment att vara inne, medan rätten sitter, der ej öfverläggning till beslut *skall* inom lyckta dörrar hållas.“

Dervid vill jag först stanna. Här förutsättes såsom vilkor för åhörarnes utvisande, att öfverläggning till beslut *skall* inom lyckta dörrar hållas; men lika litet som hittills i lagen omtalats, att offentlighet vid underdomstolarne skall ega rum, lika litet omtalas der, att öfverläggning till beslut skall ske *inom lyckta dörrar*. När man nu förklarar, att *ingen* må förvägras att vara inne, medan rätten sitter, “der ej öfverläggning till beslut *skall* inom lyckta dörrar hållas“, så uppstår naturligen den frågan: när skall detta senare ske? Förmodligen vill man svara, att det får bero på rättens pröfning. Försigtigheten bjuder dock, synes mig, att sådant blifver i förslaget bestämdt uttaladt. Då icke någon sådan bestämmelse finnes, kan man nemligen tänka sig att, då allmänheten vid något tillfälle blir utvisad, emedan rätten vill inom lyckta dörrar öfverlägga till beslut, någon kan säga: jag är icke skyldig att gå ut, ty här fordrar icke lagen att

öfverläggningen *skall* hållas inom lyckta dörrar, och endast i sådant fall är jag pliktig att aflägsna mig. Denna anledning till anmärkning tror jag skulle hafva varit undanröjd, om man utstrukit orden *inom lyckta dörrar*, hvilka ord kunna ingifva den föreställningen, att vissa öfverläggningar till beslut skola ega rum offentligt och andra inom lyckta dörrar, men när emellertid det ena eller andra skall iakttagas, det vet man icke.

Det är äfven en annan sak, som hos mig framkallat vissa betänkligheter mot förslaget antagande. I 17 kap. 22 § Rättegångsbalken är domaren medgifvet, att, om han finner att ett vittne, som skall höras, blir konfunderadt af den ena eller andra partens närvaro, låta parten afträda, medan vittnet höres. Alldeles enahanda förfarande har emellertid ofta ansetts nödigt att tillämpa, då i brottmål två eller flere personer äro tilltalade och någon eller några af dem synas af de öfriges närvaro besvärade vid afgifvandet af sin berättelse. Då har nemligen brukats, att man förhört honom icke i åhörarnes, men i öfrige tilltalades frånvaro. Huruvida likväl, i fall föreliggande förslag antages, den ena parten kan förvägras att "vara inne", under det en annan höres, förefaller tveksamt, enär enligt detsamma *ingen* må förmenas vara inne, medan rätten sitter, så länge det kan ske utan trängsel för dem, som till rätten höra eller hafva med saken att skaffa; och den part, som visas ut, skulle ju med skäl kunna vägra att åtlyda befallningen, enär till stöd därför ej kunnat åberopas något af de i lagen uppgifna fall, då utvisande finge ega rum. I afseende å redaktionen har jag äfven en erinran att göra, hvarvid jag dock ej fäster synnerlig vikt. Det heter nemligen, att i de uppgifna händelserna *åhörarne* skola på rättens tillsägelse afträda, men att äfven *parterne* kunna utvisas, då rätten öfverlägger till beslut, torde vara uppenbart. Jag skulle icke hafva yttrat dessa betänkligheter, om icke fråga blifvit väckt om återremiss, men för den händelse, såsom jag antager, sådan kommer att ske, har jag ansett lämpligt att antyda desamma. Då jag emellertid fått ordet, ber jag äfven få yttra något beträffande de anmärkningar, som framstälts mot förslaget i så måtto, att der saknades bestämmelse om, att poliskammarens förhandlingar skola vara offentliga, äfven då de icke utöfva domsrätt. Härpå har redan af Herr Chefen för Justitiedepartementet svarats, att, då vår allmänna lag för närvarande icke innehåller något angående den verksamhet för *upptäckande* af brott, som ofta måste föregå åtals anställande, hade ej heller i fråga om polismaktens förfarande dervid, utan endast för de fall, då poliskammare fungerar såsom domstol, föreskrifter kunnat i förevarande förslag intagas. På sätt en talare antydt kan emellertid ifrågasättas, om ej äfven polisens nämnda föregående verksamhet borde genom allmän lag ordnas, och tilläfväntys torde också med all sannolikhet kunna antagas, att en blifvande rättegångslag ej kommer att förbise denna i andra länders lagstiftningar så mycket och så utförligt behandlade så kallade *förundersökning*. Men, såsom sagdt är, derom finnes för närvarande ingenting taladt i vår rättegångsordning, hvilket förutsätter, att det är domaren som ransakar. En dylik föregående undersökning är dock i många fall nödvändig, innan målet

Angående
förordning
om offentlig-
het vid under-
domstolarne.
(Forts.)

Angående förordning om offentlighet vid underdomstolarne.
(Forts.)

kan göras till föremål för domstols behandling. När man väl vet, att ett brott blifvit, begånget, men ännu icke fått reda på gerningsmannen, måste nemligen statsmaktens organ sättas i verksamhet, för att införskaffa upplysningar om brottet och uppspåra den brottslige. Detta tillgår hos oss vanligen så, att vederbörande åklagare begifver sig till det ställe, der brottet blifvit begånget, och söker der inhemta nödiga underrättelser; och i vissa städer, der befolkningen är tätare, hållas förberedande förhör inför poliskammare. Att, såsom en talare yrkat, äfven i afseende å dessa förhör föreskrifva offentlighet, tror jag desto mindre lämpligt, som derigenom det med förhören afsedda ändamål mången gång skulle väsentligen förfelas. Då nemligen förbören gå ut på att upptäcka den brottslige, kan det ofta vara af vigt, att denne ej erhåller underrättelse om hvad vid förhören förekommit och sålunda sättes i tillfälle att undanrödja de bevis, som eljest möjligen skolat kunna bringas i dagen. Men, på sätt förut är nämnt, kan frågan derom ej hafva något inflytande på nu förevarande förslag, som endast afser offentlighet vid domstolar och poliskammare, när dessa fungera såsom domstolar.

För min del vill jag icke framställa något yrkande, utan har, som sagdt, endast velat fästa uppmärksamhet på de betänkligheter, som jag funnit vid förslagets genomläsande, på det att, om återremiss sker, Utskottet derå må fästa vederbörligt afseende.

Herr Gasslander: Jag vill endast tillägga, att, då jag framstälde min betänklighet mot detta förslag, jag ingalunda hade förbisett, att poliskammaren är en administrativ inrättning, om än praxis gått i den riktningen, att under polismaktens domsrätt hänskjutas jemväl mindre lagbrott.

Det är, såsom den siste talaren yttrade, visserligen i allmänhet icke praxis, att förberedande undersökningar om grofva brott ega rum vid våra domstolar, utan att någon är för brottet tilltalad. Dock förekommer ett fall i lagen, som tillägger domstolen samma makt, som polismyndigheten, nemligen i 4 kap. 1 § Rättegångsbalken, der det heter: "Nu kommer allmänt rykte upp om groft brott och finnes der skäligen misstanke till; både ock härads höfding särskildt ting, ändå att ingen derå kärer"; der förutsättes, att, ehuru man icke vet, af hvilken brottet blifvit begånget, ransakning derom tillkommer domstol och sålunda skall vara offentlig; men i orter, der poliskammare finnes, medgifver lagförslaget, att dylika ransakningar af densamma verkställas inom lyckta dörrar.

Herr Ekenman: Jag ber att få bemöta reservanten, talaren på norrlandsbänken, hvilken yttrade att genom föreliggande förslag skulle något nytt inkomma i lagstiftningen. Deremot vill jag för min del protestera, dock icke därför att i allmänhet något nytt, om det på samma gång vore något godt, skulle vara förkastligt. Det är nemligen enligt en gammal sedvänja tillagdt domaren att utöfva denna myndighet, som här är i fråga, och det synes mig godt, när nyttiga sedvänjor, hvilka i folkmedvetandet, så att säga, fått betydelse af lag,

få i allmänna lagen inflyta. Jag tror ock att om denna disciplinära myndighet öfverflyttades till rätten i dess helhet, såsom reservanten föreslår, sådant skulle medföra så stora praktiska olägenheter, på sätt redan Lag-Utskottets vice ordförande visat, att hela lagförslaget möjligen i följd häraf blefve oantagligt.

I sammanhang härmed tillåter jag mig uttrycka den förhoppning att, när nu detta förslag, så allmänt äskadt, blifvit af regeringen framlagdt med en skyndsamhet, som synes förtjent af erkännande, Riksdagen icke må, i följd af mindre, formella betänkligheter, förkasta detsamma, utan antaga det i oförändradt skick, hvilket jag tager mig friheten påyrka.

Herr Hedlund: I anledning af de utaf den förste talaren i ämnet yttrade betänkligheter rörande offentlighet vid domstolar, särskildt i fråga om tidningsreferat, anhåller jag att få med några ord belysa en fråga, som kanske icke är tillräckligt beaktad af många bland Kammarrens ledamöter. Jag gör detta på grund af min erfarenhet såsom trettioårig publicist.

Man talar mycket om offentlighetens kontroll på domaremakten, och utan tvifvel utöfvar denna offentlighet ett stort inflytande, icke därför att den ena eller andra tidningen yttrar sig härom, utan därför helt enkelt att domaremakts utöfvande blir *offentligt*. Man förbländar så ofta tidningarnes *omdömen* i ena eller andra ämnet med *sjelfva offentligheten*. Jag har sökt klargöra denna skilnad mera än en gång, utan att den dock blifvit af alla rätt uppfattad. Det ligger något i detta offentliga ord som, alldeles oberoende af det enskilda tidningsbladet, eger sin stora betydelse, och det är, att handlingen i fråga *kommer i dagen*. Och vill man analysera, hvori denna betydelse ligger, får man bästa förklaringen häraf, om man tänker sig motsatsen, eller att offentlighet saknas. Det är nemligen en egendomlighet, att det som sker ondt vill alltid dölja sig, under det att hvad som sker godt aldrig skyr och understundom söker offentlighet. Deri ligger ock förklaringen af tidningarnes betydelse såsom offentlighetens målsmän. Det är utan tvifvel af denna orsak som äfven hvarje utöfvare af allmänt värf måste se sig väl före, att han icke till offentligheten lemnar handlingar, som han ej kan väl svara för, och att å andra sidan den, som sitter inom lyckta dörrar, kanske icke är så nogräknad på hvarje ord och gerning. Sådant gäller äfven den samvetsgranne domaren, och erinran härom bör således icke anses kränkande för någons heder.

Men det är en annan betydelse hos offentligheten inför domstol, som gäller icke domaren, utan parterna. Här är mycket ofog, som bedrifves i världen, hvilket står på den ståndpunkten, att det fruktar offentligheten, och hit hör just en del af hvad som tillhör handläggning af poliskammare såsom ordningens öfvervakare. Jag skall anföra ett exempel. Här klagades i hufvudstaden för en tid sedan mycket öfver ofta förekommande brott mot qvinnofriden, men när namnen å de herrar, som sålunda våldfört sig, infördes i tidningarne, hade detta den underbara verkan, att, såsom man sagt mig, detta gemena och

Angående förordning om offentlighet vid underdomstolarne.
(Forts.)

*Angående
förordning
om offentlig-
het vid under-
domstolarne.
(Forts.)*

låga ofog från den stunden mycket minskades. Hvad icke poliskammaren kunnat med böter åstadkomma, det åstadkom sålunda offentligheten eller namnens utsättande i tidningarna. Också vet hvarje tidningsredaktör, att när någon person, som har något anseende att förlora, så förgått sig, att han därför fått i poliskammaren betala böter och i anledning häraf måste blygas inför sina bekanta och världen i allmänhet, är han i största oro för att förseelsen skall i tidningarne omtalas, hvarför han också är mycket angelägen om att få tidningarne att tiga. Jag har sjelf mer än en gång sett sådana fall, och särskildt erinrar jag mig, hurusom vid ett tillfälle en våldsam sälle fick, för att vinna denna tystnad, bjuda den förorättade, en obetydlig man, på en festlig middag och vid densamma göra afbön. Det var den gången vilkoret för att tidningen skulle tiga; jag ansåg nemligen icke tillräckliga skäl finnas för att genom namnets utsättande i tidningen brännmärka en person för en handling, som kanske i pojkaktigt öfverdåd begåtts.

Det förekommer alltså fall i ofvannämnda afseenden, då offentlighet vid polisdomstolar eger stark kraft att upprätthålla ordning och afvärja oordningar. Om således icke något annat vunnes med den nu föreslagna lagen, än hvad som innehålles i den lilla mellanmeningen: "så ock vid poliskammare, när sådana mål der förehafvas, i hvilka poliskammare utöfvar domsrätt", vore redan detta i min tanke tillräckligt för lagens godkännande; må ock vara att förslaget i formelt hänseende är behäftadt med brister, hvarom jag icke skall tillåta mig att döma. Utan tvifvel vore det rätt att, såsom talaren på karlskronabänken föreslog, utesluta orden: "när sådana mål der förehafvas, i hvilka poliskammare utöfvar domsrätt", men efter den förklaring, som från statsrådsbänken afgifvits, att stadgandena härom vore beroende på administrativ åtgärd, hoppas jag att regeringen skall behjerta offentlighetens betydelse i ena som i andra fallet och således på administrativ väg vidtaga åtgärder i detta hänseende just i ordningsmaktens eget intresse. Då jag hyser detta hopp, vill jag således endast uttala min tacksägelse till talaren, för det han fäst uppmärksamhet på denna vigtiga omständighet, under förhoppning att vår aktade regering behjertar densamma. Jag förenar mig alltså med dem, som yrkat bifall till Lag-Utskottets förslag.

Herr Wieselgren: Just därför att den mellanmening, på hvilken representanten från Karlskrona fäst uppmärksamhet, beror på administrativa åtgärder, måste man finna skäl till anmärkning i formelt hänseende mot det föreliggande lagförslaget. Det står nemligen der: "så ock vid poliskammare, när sådana mål der förehafvas, i hvilka poliskammare utöfvar domsrätt". Det vill sig nemligen nu icke bättre, än att poliskammare utöfvar domsrätt i ett stort antal mål af för den personliga friheten icke ringa betydelse, nemligen i fråga om försvarslöse. Men om man tror, att meningen med lagförslagets nyss anförda ord är att rätttegången i poliskammare i fråga om dessa försvarslöse i och med denna lag är gjord offentlig, så bedrager man sig; ty, som nyss är sagdt från statsrådsbänken, den rätttegångens

offentlighet beror på administrativa åtgärder, men icke på Konungs och Riksdags gemensamma lagstiftningsrätt. Jag kan således icke annat finna, än att, då ordalagen i författningen säga *mera* än hvad man med dem vill hafva sagdt, de måste anses lida af en tvetydighet, hvilken visserligen kan förklaras, men derföre icke är att försvara.

Angående förordning om offentlighet vid underdomstolarne.
(Forts.)

För min del tror jag icke, att denna författning har någon så storartad betydelse, som man på åtskilliga håll velat gifva den. Jag tror, att förhållandena skola blifva hädanefter som hittills, och att således offentlighetens vedertagna bruk kommer att temligen ostördt fortfara. Men då man tyckes hysa en olika uppfattning härom och anser att först genom den nya lagen skulle gifvas en betryggande säkerhet för offentlighet vid underdomstolarne, vill jag, med den tilltro jag hyser till den svenska domarecorpsen, att den icke genom begagnande af förslaget tvetydigheter skall bringa nämnda förhoppningar på skam, rösta bifall till förslaget.

Härmed var öfverläggningen slutad. Sedan Herr Talmannen gifvit propositioner i enlighet med de gjorda yrkandena, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

§ 4.

Föredrogs och bifölls Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 1 (i samlingen N:o 2), angående förslag om ändring af 1 § i folkskolestadgan.

§ 5.

Skedde föredragning af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 3, angående beräkningen af statsverkets inkomster.

Angående beräkningen af statsverkets inkomster.

Punkten 1:

Utskottet, som ej funnit skäligt att i fråga om de ordinarie inkomsterna frångå de beräkningar, Kongl. Maj:t antagit, hade i förevärande punkt hemställt:

att *statsverkets ordinarie inkomster* under nästkommande statsregleringsperiod måtte på följande sätt beräknas, nemligen:

Ränta	kronor	4,360,000: —
Tionde	"	1,645,000: —
Arrendemedel	"	2,900,000: —
Bergverkstionde	"	10,000: —
Mantalspenningar	"	640,000: —
Bötesmedel	"	260,000: —
Kavalleriregementenas hästvakansspanmål	"	340,000: —
Tillfälliga rotevakansafgifter	"	76,000: —
Vakansafgifter af nyroterad jord	"	115,000: —

Transport kronor 10,346,000: —

Angående
beräkningen
af stats-
verkets
inkomster.
(Forts.)

	Transport kronor 10,346,000: —
Rotevakansafgifter af utsockne frälshehemman i	
Halland	20,000: —
Vakansafgifter af bergslag	20,000: —
Trosspassevolansafgift	26,000: —
Båtsmansvakansafgift	65,000: —
Båtsmansbeklädnadsmedel	60,000: —
Kontrollstämpelmedel	18,000: —
Fyr- och båkmedel	1,100,000: —
Telegrafmedel	1,330,000: —
Jernvägstrafikmedel	5,000,000: —
Skogsmedel	1,000,000: —
Extra uppbörd	305,000: —
	Summa kronor 19,290,000: —

Enligt anteckning å utlåtandet hade Herr *L. Nordenfelt* inom Utskottet anmält reservation mot berörda hemställan, under yrkande — på anförda grunder — att jernvägstrafikmedlen måtte uti inkomstberäkningen upptagas till 5,500,000 kronor i stället för föreslagna 5,000,000 kronor, och alltså de ordinarie inkomsternas beräknade summa förökas med 500,000 kronor.

Sedan Utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af

Herr Casparsson, som anförde: Då den Kongl. propositionen om statsverkets tillstånd och behof remitterades till Stats-Utskottet, tog jag mig friheten framställa några anmärkningar mot det enligt mitt förmenande allt för låga belopp, hvartill jernvägstrafikmedlen blifvit beräknade. Jag ansåg nemligen, att desamma kunde höjas med en half million kronor och att man på så sätt skulle kunna undgå den föreslagna tilläggsbevillningen. Jag ansåg mig dock icke kunna bestämdt förorda en sådan åtgärd, emedan jag trodde att tilläggsbevillningen skulle kunna undvikas äfven genom att nedsätta utgifterna under femte hufvudtiteln. Men efter statsverkspropositionens behandling i Stats-Utskottet har detta hopp förbleknat, och jag håller alls icke osannolikt, efter den behandling frågan der undergått, att anslaget till pansarfartyget kommer att beviljas. Under sådana förhållanden vore det enligt min tanke af vigt att tillse, huruvida icke jernvägstrafikmedlen skulle kunna beräknas en half million högre än Kongl. Maj:t föreslagit och Stats-Utskottet förordat. En af Utskottets ledamöter, Herr Nordenfelt, har afgifvit en reservation i denna sifftning, som jag anser särdeles behjertansvärd och i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de åtsigter jag förut uttalat.

Jag skall nu först be att få framställa några anmärkningar emot sjelfva metoden att beräkna jernvägstrafikmedlen. De hafva beräknats efter de tre närmast föregående årens medelafkastning. Att på så sätt taga medelafkastningen under blott tre år må vara mycket användbart, när det är fråga om siffror, som icke vexla, och så är förhållandet med nästan alla andra statsverkets ordinarie inkomster.

Men jernvägstrafikmedlen äro af en helt annan beskaffenhet. Af en redogörelse, som blifvit utdelad i Kammaren, öfver de sista fem årens trafikinkomster, se vi huru dessa vexlat, så att skilnaden å netto-behållningen per banmil uppgått från det ena året till det andra ända till tio millioner kronor. Det är därför helt naturligt, att det skall lemna vilseledande resultat att beräkna ifrågavarande inkomster efter medelafkastningen under blott tre år. Af dessa trenne år hafva för öfrigt, såsom reservanten också påpekat, 1878 och 1879 varit för statens jernvägstrafik de ogynsammaste under de sista tolf åren, och 1880 ett blott medelgodt år. Beräknar man deremot medelafkastningen för fem år, till exempel 1876—1880, så blir resultatet helt annat. Medeltalet af trafikinkomsterna under dessa år utgör 32,800 kronor per banmil, eller för 181 mil 5,930,000 kronor per banmil. Ännu gynsammare resultat erhålles, om man beräknar medelafkastningen för de tio sista åren, hvilken utgör 37,100 kronor per banmil, eller efter samma beräkningsgrund 6,700,000 kronor. År 1878 lemnade jernvägstrafiken en inkomst af 25,800 kronor per banmil, 1879 26,800, 1880 35,800 och 1876 ända till 42,900 kronor. Huru man sålunda än ställer beräkningen, kan den icke utfalla ofördelaktigare än just genom att taga de tre sista årens medelafkastning såsom utgångspunkt.

Vidare har reservanten likasom äfven Kongl. Maj:t i sin proposition framhållit, hurusom de under arbete varande 26 milen af stambanan genom Norrland, af hvilka 21 mil blifva färdiga för trafik under innevarande år, icke tagits med i räkningen. Men naturligtvis måste man antaga, att de komma att lemna *någon* inkomst. I motsatt fall skulle det vara en så nedslående förutsättning, att jag icke vill draga konsekvenserna deraf. Det är visserligen sant, att bandelen Bollnäs—Storvik under år 1879 gått med förlust, men deremot har den 13 mil långa banan mellan Torpshammar och Östersund under år 1880 lemnat en behållning af 11,327 kronor pr banmil. Och jag anser det alldeles uppenbart, att äfven de bandelar, som under åren 1881 och 1882 komma att öppnas, skola lemna någon inkomst; men jag vill emellertid lemna dem ur räkningen.

Af jernvägstrafikstyrelsens berättelse finna vi, att af 1880 års trafikinkomster 6,200,000 kronor äro inbetalade till Statskontoret. Men detta utgör icke hela nettovinsten, ty dessutom har materiel- och kassaförlaget ökat med tillsammans 265,000 kronor. Nettobehållningen af 1880 års jernvägstrafik utgjorde således nära $6\frac{1}{2}$ millioner kronor. Under sådana förhållanden kan jag icke finna, att det är det minsta vådligt att beräkna inkomsterna under år 1882 till åtminstone $5\frac{1}{2}$ millioner i enlighet med Herr Nordenfelts förslag. Han har dessutom i sin reservation i 7 punkter framlagt så klara skäl för sitt yrkande, att jag icke tvekar att anhålla om bifall till detsamma.

Att beräkna inkomsterna till lägre belopp än de uppenbarligen komma att inbringa, må kunna försvaras, då man icke behöfver öka beskattningen, men att tillvägagå på detta sätt endast för nöjet att få besluta en tilläggsbevillning, det vill jag för min del icke vara med om. Jag yrkar bifall till den af Herr Nordenfelt afgifna reservationen.

Angående
beräkningen
af stats-
verkets
inkomster.
(Forts.)

*Angående
beräkningen
af stats-
verkets
inkomster.
(Forts.)*

Herr O. B. Olsson: Med allt förtroende till reservanten, hvilken är jernvägsbyggare, men dock icke är den, som leder trafiken, och med all aktning för den siste talarens uppgifter, vågar jag likväl betvifla, att man bör fästa så synnerligen stort afseende vid de siffror, som här uppställs. Jag tror det är mera skäl att fästa sig vid hvad trafikstyrelsen, äfvensom Kongl. Maj:t och Stats-Utskottet i denna fråga yttrat. Till dessa myndigheter bör man väl hysa något förtroende. Trafikstyrelsen har ansett att ifrågavarande inkomster böra beräknas till endast 5,000,000, och under sådana förhållanden skulle jag åtminstone anse det vara vådligt att afvika ifrån dess beräkningar och siffror. Stats-Utskottets samtliga ledamöter med undantag af *en* hafva också varit af samma mening.

Såväl reservanten som den siste talaren hafva menat, att trafikinkomsterna för nästa år sannolikt komma att betydligt ökas till följd af de 26 mil nya handelar, som komma att öppnas för trafik under innevarande eller nästa år. Det är visserligen sant, att 26 mil är en lång sträcka, men för min del betviflar jag, att denna sträcka skall komma att gifva några väsentliga inkomster. Om den blott kan betäcka driftkostnaderna, får man anse det för ett godt resultat, men hvad som är och blifver faktiskt, det är att till denna långa bansträcka måste anskaffas en betydlig materiel, samt att till inköp här af måste tagas medel från trafikinkomsterna, och detta har äfven trafikstyrelsen tagit med i beräkningen vid sitt yttrande i frågan.

Att trafikinkomsterna under de senare åren varit temligen stora är väl sant, men det har också varit särdeles gynsamma förhållanden som medverkat härtill. En omständighet bland andra torde vara, att under de sista årens vintrar obetydligt med snö fallit och några synnerliga kostnader således icke erfordrats för undanskaffande af snömassorna; men få vi lefva ett eller ett par år till, få vi nog också veta hvad de snöhinder, som nyligen inträffat, hafva kostat staten och särskildt jernvägstrafiken. Jag för min del antager, att kostnaderna komma att uppgå till åtskilliga hundratusen kronor, och om dylika snöhinder ofta inträffa, skall detta i icke oväsentlig mån minska behållningen på trafiken. På de skäl jag nu anfört vågar jag yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Hedlund: Jag har endast begärt ordet för att yttra något om dessa medeltalsberäkningar.

Det är otvifvelaktigt att, när man skall för kommande år, närmare eller fjärmare, fastställa en summa på vare sig utgifternas eller inkomsternas område, har man dervid ingen annan ledning än att taga hänsyn till förhållandena under föregående år, för att af dem utfinna ett medeltal. Vid dessa medeltalsberäkningar har man likväl nästan alltid förbisett en vigtig omständighet, och det är, att det dervid är fråga icke blott om ett utan om tvenne medeltal. Det ena är det medeltal, som uppkommer, då man räknar med de föreliggande talen under de föregående åren. Det andra medeltalet är det, som uttrycker det framskridande eller det tillbakagående, som skett under tidernas lopp. Denne andre faktor bör man, enligt mitt förmenande,

äfvén taga med i räkningen. Om jag till exempel har en affär, som går utför, får jag se till det medeltal, som uttrycker detta nedåtgående; har jag återigen en affär, som går uppåt, bör jag uträkna det medeltal, som uttrycker detta uppåtgående, för så vidt jag vill bilda mig en någorlunda tillförlitlig föreställning rörande framtiden. Jag ber att få exemplifiera detta med de siffror, som här föreligga. Har nettointkomsten af våra jernvägar per banmil varit år 1878 25,885 kronor, 1879 26,838 kronor och år 1880 35,830 kronor, så utgör medeltalet af dessa siffror omkring 30,000 kronor. Ser man återigen förhållandena från en annan synpunkt, skall man finna att framåtgäendet varit omkring 13 procent årligen.

Här borde alltså, om den omnämnda principen är riktig, medeltalet 30,000 ökas med 13 procent, när man vill beräkna resultatet för 1881 och ytterligare med 13 procent, när det gäller 1882. Följden af att detta beräkningssätt aldrig blifvit iakttaget visar sig bland annat hos våra tullinkomster, emedan dessa beräknats endast efter medelförhållandena under näst föregående år. Under de sista tio åren hafva också våra tullinkomster med icke mindre än sammanlagdt nära 54,000,000 i verkligheten öfverstigit det belopp, hvartill de beräknats, och intet år har öfverskottet understigit 1 million, äfvén när det dåligt år inträffat. Ett år (1874) utgjorde det nära *tretton* millioner.

Detta är väl icke en finanskalkyl, som kan anses vara riktig. Felet ligger väl deri, att man vid beräkningen icke äfvén tager medeltalet för inkomsternas stigning eller minskning.

Korollarium af mitt anförande är, att jag anser, att inkomsterna af jernvägstrafiken för den tidrymd här är i fråga kommer att öfverstiga icke blott det belopp, hvartill de beräknats i Kongl. Maj:ts proposition och i Stats-Utskottets utlåtande, utan ock beräkningen i Herr Nordenfelts reservation.

Herr Granlund: Jemte det jag åberopar de af Herr Casparson anförda skäl för förhöjningen i beräkning af trafikinkomsterna, vill jag ock fästa Kammarens uppmärksamhet på ett förhållande, som icke synes hafva tagits i betraktande af någon af de auktoriteter, som yttrat sig i ämnet, nemligen att vi sedan den 1 Januari detta år hafva en ny jernvägstrafiktaxa tillämpad. Genom denna taxa hafva frakterna i många fall blifvit förhöjda, ja i vissa fall ganska betydligt, hvilket man redan hört från många håll. Den nya förhöjda trafiktaxan måtte väl föranleda och dermed afsågs väl också ökade inkomster? Äfvén persontrafiktaxan har i tredje klassen höjts med 10, ja jag tror 11 à 12 procent emot förut gällande taxa. Då man ser i trafikstyrelsens berättelse för 1879, finner man att persontrafiken under nämnda år inbringade 5,157,532 kronor, samt att af denna summa utgjorde 2,831,953 kronor afgift för tredje klass passagerare. För dessa passagerare kan antagas minst 1 procent förhöjning, enär afgiften höjts med 5 öre pr mil. Om man antager ett lika antal af denna klass passagerare som 1879, skulle ensamt detta höja sjelfva nettobehållningen med nära 300,000 kronor — ty driftkostnaderna kunna icke blifva högre, derföre att inkomsterna för persontrafiken genom en förhöjning i taxan blifva större — och under den förutsättningen nemligen att våra jern-

*Angående
beräkningen
af stats-
verkets
inkomster.
(Forts.)*

Angående
beräkningen
af stats-
verkets in-
komster.
(Forts.)

vägar hädanefter komma att trafikeras lika mycket som förut, böra väl följa förökade inkomster genom stegrade frakter och passagerareafgifter till det belopp 500,000, hvarom här är fråga.

Man klagar redan ganska allmänt i landet öfver denna förhöjning af trafiktaxan, och mig förefaller det besynnerligt, att denna förhöjning icke af vederbörande blifvit beaktad vid uppgörande af förslag till inkomsterna från jernvägstrafiken — så vida man icke vill förutsätta att den förhöjda taxan skall minska trafiken — och då jag icke kan hysa en sådan åsigt, får jag på de skäl jag anført yrka bifall till reservationen.

Herr Key: Det har kommit till min kännedom, att i Första Kamraren nu föreliggande fråga blifvit afgjord på det sätt, att den af reservanten yrkade tillökning af 500,000 kronor i beräkningen af jernvägstrafikmedlen blifvit der bifallen med 9 rösters pluralitet. Då således reservantens framställning der vunnit bifall, och de af reservanten anförda skäl äfven i denna Kammare åberopats såsom motiv till förhöjning i beräkningen af trafikmedlen, som är den enda post, på hvilken hittills under diskussionen förhöjning blifvit ifrågasatt, så torde det tillåtas mig att något litet sysselsätta mig med reservantens förslag.

I den första af de punkter, som reservanten anført till stöd för sitt yrkande, uppgifver han att nettobehållningen af statens jernvägs- trafik under år 1880 öfverstigit 6,400,000 kronor, hvaraf 6,200,000 kronor blifvit inbetalade till Statskontoret. Jag tror mig icke träda grannlagenheten för nära, då jag här omnämner att trafikstyrelsen genom denna inleverering till Statskontoret torde hafva tagit sig så nära som möjligt och kanske till och med något för nära med afseende på öfriga förhållanden, som varit att beakta, och att alltså detta belopp af 6,200,000 kronor, som åberopats till stöd för förhöjningen, i detta afseende icke kan ega det bevisningsvärde, som reservanten sjelf gifvit detsamma och hvilket efter honom upprepats.

I andra punkten vill reservanten söka bevisa att de tre år, hvilkas trafikresultat ingår i den medtalsberäkning, som ligger till grund för Kongl. Maj:ts proposition, varit för statens jernvägs- trafik de ofördelaktigaste och varit undantagsår, hvadan en beräkning, grundad på dessa särdeles ofördelaktiga år, icke vore med full opartiskhet och klokhets förenlig. Jag skall då be att med några ord få beröra dessa ofördelaktiga år. Det är väl sant, såsom reservanten anført, att åren 1878 och 1879 voro ovanligt dåliga år med afseende å jernvägs- trafikinkomsterna, men det tredje året, som äfven legat till grund för Kongl. Maj:ts beräkningar, året 1877, var deremot ett ganska fördelaktigt år; men dermed tiger reservanten. Det är väl sant att åren 1878, 1879 och 1880 lemnade en nettobehållning per bannmil af 1878 — 25,885 kronor, 1879 — 26,838 kronor och 1880 — 35,830 kronor; det är väl sant att bruttoinkomsten år 1879 icke utgjorde mer än 87,149 kronor och 1878 — 95,424 kronor, allt per bannmil, under det att densamma år 1876 utgjorde 115,661 kronor och 1877 109,486 kronor, men huru ställer sig bruttoinkomsten år 1880? Jo, så att densamma näst efter år 1879 är den minsta af alla de andra åren

sedan 1873 eller endast 90,803 kronor och 90 öre per banmil. Om jag sålunda undantager det näst föregående året, har bruttointkomsten 1880 varit den allra minsta af alla föregående år. Jag vågar sålunda tro att man i dessa siffror icke har något så alldeles säkert stöd för sina beräkningar om en blifvande tillväxt i inkomsterna.

Jag ber vidare att få följa reservanten i hans optimistiska förmodan i sista punkten af hans reservation, der han säger: "att å andra sidan icke någon särskild anledning lärer förefinnas att antaga, att konjunkturerna för statens jernvägstrafik skulle blifva väsentligen sämre under år 1882, än de varit under år 1880". Jag ber med afseende härpå få bemärka, att det gifves en faktor, som i högst betydlig mån inverkar på frågan om de inkomster, man har att beräkna af statens jernvägstrafik, och denna faktor är klimatförhållandena. Alla känna vi väl till den vinter, som för närvarande för herskarspiran, och jag tror icke, att jag gör mig skyldig till någon oriktig uppgift, då jag försäkrar, att hvarje sådan vecka som dessa näst föregående kostar emellan femtio och sextio tusen kronor i ökade trafikkostnader. Låtom oss äfven nästa år få en dylik vinter, och vi skola se, att de af klimatförhållandena, af snö och is, förorsakade omkostnaderna skola springa upp till den halfva million kronor, som Herr Nordenfelt nu vill lägga till den af Utskottet beräknade inkomstsommen.

Innan jag slutar med yrkande om bifall till Stats-Utskottets hemställan, vill jag endast ytterligare påpeka, att de herrar i Första Kammaren, som påyrkat denna förhöjning af 500,000 kronor, helt öppet såsom skäl härför uttalat, att de sålunda hoppats få bort ett godt stycke af den ifrågasatta tilläggsbevillningen. Detta har varit det egentliga kardinalskälet, som legat bakom yrkandet på denna förhöjning med 500,000 kronor, reservanten ifrågasatt. Då jag emellertid för min del förmodar, att frågan om tilläggsbevillningen är en särskild sak för sig, och då jag gerna vill låta *detta vara detta*, det vill säga låta Kongl. Maj:ts beräkningar och Stats-Utskottets beräkningar få gälla i och för sig, utan något sidoafseende å tilläggsbevillningen, anhåller jag om bifall till Utskottets ifrågavarande hemställan.

Friherre Leijonhufvud: Jag vill äfven låta "detta vara detta" och vill här icke tala om tilläggsbevillningen; ehuru jag i allt fall kommer attrösta emot den. Men på de af Herrar Hedlund och Casparsson anförda skäl yrkar jag bifall till den föreslagna förhöjningen i beräkningen af trafikinkomsterna. Jag anser nemligen, helt och hållet oberoende af tilläggsbevillningen, att vi hafva fullt skäl att lägga denna halfva million kronor till hvad Utskottet beräknat. Det af Första Kammaren såsom fullgodt härutinnan erkända skäl har tilltalat äfven mig. Jag ber särskildt att få framhålla vigten af Herr Hedlunds anmärkning, att det blir en väsentlig skilnad i trafikinkomsternas medelsifra, om beräkningen sker efter en nedgående eller en uppåtgående serie. Sker beräkningen i en uppåtgående serie, blir den medelsifra, som bör beräknas, större; sker den i en nedgående serie åter, blir medelsiffran mindre. Under år 1880 har visat sig en ökning i trafik-

*Angående
beräkningen
af stats-
verkets in-
komster.
(Forts.)*

*Angående
beräkningen
af stats-
verkets in-
komster.
(Forts.)*

inkomsterna, och då vi sålunda böra göra våra beräkningar i en uppåt-
gående serie, blir den af Utskottet beräknade siffran för låg. Såsom
reservanten säger i sista punkten, att någon särskild anledning icke
lär förefinnas att antaga, det konjunkturerna för statens jernvägstrafik
skola blifva väsentligt sämre under år 1882 än under år 1880, kan
icke heller jag se någon anledning, hvarföre just nu ett omslag i
sådant afseende vore att befara. Vi se ju tvärtom huru för närva-
rande de allra flesta svenska jernvägar, på högst få undantag när,
gifva oupphörligen ökade trafikinkomster.

Stats-Utskottets ärade ordförande har yttrat, att trafikstyrelsen
tagit sig så nära som möjligt vid sin inbetalning till Statskontoret.
Riktigheten af denna uppgift vill jag visserligen icke bestrida, men
det är å andra sidan att bemärka, att det är en betydlig skilnad
emellan 25 och 36. Det utgör en tillökning af 40 procent. Med
tagen hänsyn till denna tillökning kan man säkert, utan att taga sig för
nära, beräkna trafikinkomsterna 500,000 kronor högre än Utskottet gjort.

Jag kommer sålunda att rösta för den ifrågasatta högre beräk-
ningen af denna inkomsttitel, såsom enligt min öfvertygelse fullt be-
rättigad.

Herr Casparsson: Stats-Utskottets ärade ordförande företog sig
att punktvis genomgå den af Herr Nordenfelt afgifna reservation, men
medhann blott tre punkter, nemligen 1, 2 och 7. Han yttrade dervid
med afseende på den 1:sta punkten i reservationen, att det väl vore
sant, att trafikstyrelsen till Statskontoret inlevererat 6,200,000 kronor,
men att trafikstyrelsen härvid tagit sig "mycket nära", ja, till och
med "allt för nära". Huru härmed förhåller sig känner jag väl icke
så noga, men efter hvad jag inhemtat af de officiella uppgifter, som
utdelats inom Kammaren, har, såsom jag äfven nyss antydde, trafik-
styrelsen ökat sitt kassaförlag med 244,000 kronor och till nya in-
ventarier användt 21,000 kronor. Att kassaförlaget kunnat i så be-
tydlig mån ökas, tyckes väl icke utmärka, att trafikstyrelsen vid sin
inleverering tagit sig "allt för nära".

Stats-Utskottets ordförande har villigt medgifvit, att nettoinkom-
sten under åren 1878 och 1879 stälde sig synnerligen ofördelaktigt,
men han söker på samma gång göra troligt, att bruttoinkomsten för
år 1880 äfven skulle hafva gestaltat sig mycket ofördelaktigt. Men
det är ju icke, såsom man af hans anmärkning kunde föreställa sig,
bruttoinkomsten, som ingår i beräkningarne, utan just nettoinkomsten.
Han talade vidare om de möjliga väderleksförhållandena 1882. I det
fallet vill jag icke inlåta mig på gissningar, ty jag tror att hvarken
den värde talaren eller jag har reda på den saken, men han uppgaf
att hvarje veckas yrväder kostat 50 å 60 tusen kronor. Jag skall då
för att fullfölja hans uppgift antaga, att vi få sammanlagdt 4 veckors
yrväder, hvilket väl måtte vara rundligt tilltaget. Hela utgiften belöper
sig då till 200,000 å 240,000 kronor. Äfven om förhållandena skulle
ställa sig så ofördelaktigt, är man således i alla fall berättigad att,
med ledning af den erfarenhet vi haft, höja inkomstberäkningen till

det af reservanten föreslagna beloppet, ty de öfverskjutande medlen räcka ändå till att betäcka kostnaderna för yrväder.

En ledamot af inkomstafdelningen sade att jag tagit med i beräkningen de bandelar, som skola för trafik upplåtas innevarande år och 1882. Nej, det har jag icke, ty jag sade att jag ej vill beräkna inkomster från desamma, men att jag ansåge det otvivelaktigt det sådana inkomster komme att inflyta. Efter medeltalsberäkning för 5 eller 10 år får man ändå upp trafikinkomsten till den siffra, jag angaf.

Stats-Utskottets ärade ordförande antydde, att Första Kammarens motiv för inkomstberäkningens höjande vore att söka i bemödan det att slippa från tilläggsbevillningen. Jag får bekänna att detta också är mitt motiv. Jag vill gerna komma ifrån tilläggsbevillningen och anser det kunna lättast ske genom att höja inkomstberäkningen med $\frac{1}{2}$ million. Jag skulle ej vilja förorda en sådan åtgärd, om jag ej vore fullkomligt öfvertygad om, att inkomsten af jernvägstrafiken på fullt giltiga skäl kan beräknas en $\frac{1}{2}$ million högre än hvad som är föreslaget, och vid sådant förhållande anser jag motivet fullkomligt hållbart.

Jag fortfar med mitt yrkande om bifall till Herr Nordenfelts reservation.

Herr Key: Icke heller jag vill uppträda med förutsägelser om huru vintern skall blifva år 1882, men jag erinrar om den erfarenhet vi för närvarande hafva och vi kunna ju tänka oss möjligheten att förhållandet blir detsamma det år, hvars inkomster vi nu skola beräkna.

Den ärade talaren på uplandsbänken förklarade sig icke vilja uppträda som spåman, men glömde omedelbart derpå sin föresats, då han antog och godkände allenast fyra veckors yrväder, och att detta skulle försorsaka en utgift af blott 200,000 kronor. Icke heller jag vill uppträda som spåman och i motsats till honom gå ända derhän att förutsätta, att yrvädet skall räcka i sexton veckor, eller ända till riksdagens slut, men nog kan man tänka sig att vintern och yrvädet fortfar mer än fyra veckor. Räcker en sträng vinter i åtta veckor, så blir utgiften ungefär hvad reservanten beräknat i tillökning af inkomster.

Brutto och netto ställa sig icke alltid i samma proportion. 1878 var bruttoinkomsten 95,474 och netto 25,885; 1880 deremot var bruttoinkomsten 90,803 och nettoinkomsten 35,830. Detta är beroende först och främst på huru utgifterna för driftkostnaden ställa sig och vidare på äfven en sak, som ingen af oss kan beräkna på förhand, nemligen konjunkturerna med afseende å Sveriges stora afsättningsartiklar. Skulle vi ytterligare gå till mötes dåliga konjukturer för trä och jern, så göra vi klokast uti att beräkna endast hvad som under sådana förhållanden verkligen kan fås in, och i allmänhet tror jag att staten gör klokt uti att liksom den förständige privatmannen icke beräkna inkomsten för högt, utan hålla sig till de belopp, hvilka sannolikt skola inflyta som inkomst och utgå som utgift.

*Angående
beräkningen
af stats-
verkets in-
komster.
(Forts.)*

Angående
beräkningen
af stats-
verkets in-
komster.
(Forts.)

Hans Excellens Herr Statsministern Grefve Posse: Jag skall icke inlåta mig på någon vederläggning af de skäl, som reservanten andragit för sitt yrkande, helt enkelt därför, att här ju icke är fråga om någon absolut riktig summa, som skall framläggas, utan endast om en sannolikhetsberäkning, och i en sådan kan man komma till nära nog hvilket resultat man vill, förutsatt nemligen att man grundar den på vissa bestämda antaganden. Då till exempel reservanten yttrar, att det är en erfarenhet inom jernvägstrafiken, att trafikmedlen i regeln icke sjunka, skulle det, om han på den grunden yrkat, att summan måtte höjas till hvad som under förra året blifvit till Statskontoret inlevereradt eller 6,200,000 kronor, vara omöjligt att bevisa origtigheten i ett sådant yrkande. Kongl. Maj:t har uti förevarande fall utgått ifrån den uppfattning, att man vid beräkningen af statsverkets inkomster bör antaga dem så, att de icke må visa sig vara för högt beräknade; ty en för hög beräkning medför det obehaget, att en följande statsreglering kommer att kännas vid en brist. En för låg beräkning åter — om en sådan skulle inträffa — medför för statsverket alldeles inga olägenheter; ty statsverket tillgodokommer i alla händelser allt hvad som inflyter, och öfverskott, som uppstå, äro synnerligen välkomna för den statsregleringsperiod, till hvars behofs fyllande de komma att bidraga.

Vid bedömandet af speciellt den nu föreliggande frågan har Kongl. Maj:t icke kunnat fästa sig vid några andra grunder än de af jernvägstrafikstyrelsen framställda, enär dessa enligt mitt förmenande varit fullt antagliga. Jernvägsstyrelsen har härvidlag gått tillväga på sätt brukligt är vid beräkningen af andra jemförliga statsinkomster, i det den nemligen beräknat medeltalet af de tre senaste årens behållna inkomster; dervid visserligen förekommer — hvad som jemväl blifvit erinradt — att af dessa tre år de två varit mindre fördelaktiga, men det tredje åter — och detta är något, som från andra sidan icke blifvit fullt tillräckligt accentueradt — har varit ett af de fördelaktigaste som förekommit. Att uti förevarande fall lika, som i många andra, der det gäller att beräkna statens inkomster, använda treårsberäkningen, synes mig ifrån jernvägsstyrelsens sida hafva varit fullt berättigadt. Vid en sådan beräkning har jernvägsstyrelsen kommit till en behållen inkomst för år 1882 af 5,275,800 kronor, men säger likväl, att styrelsen anser sig icke nu böra beräkna behållningen högre än till jemna 5,000,000 kronor af anledning, att nya bandelar komma att öppnas under åren 1881 och 1882, och att redan derigenom en betydlig förökning af jernvägarnes förrådsmateriel blifver af nöden. Ty Herrarne hafva sig bekant att, när en jernbana öfverlemnas från byggnadsstyrelsen till trafikstyrelsen, är banan i sjelfva verket aldrig fullbordad, utan det återstår en hel del efterarbeten, som skola fullgöras med trafikmedel, utom en mängd anordningar, som byggnadsstyrelsen icke ansett sig böra vidtaga. Härtill kommer ytterligare ett meddelande från jernvägsstyrelsen, nemligen att de äldre förråden för jernvägarne hafva under åren 1877, 1878 och 1879 blifvit mycket medtagna och att de således böra förstärkas.

Jag håller sålunda före, att man torde böra medgifva, att ifråga-

varande grunder för beräkningen härutinnan varit ganska antagliga, äfven de; och Kamrarne böra icke gent emot Kongl. Maj:t hysa det anspråk, att Kongl. Maj:t skulle med jernvägsstyrelsens af Statskontoret godkända uppgifter verkställa någon kontraräkning, som kunnat föranleda en annan framställning till Riksdagen än den, som härvidlag blifvit gjord.

*Angående
beräkningen
af statsver-
kets inkom-
ster.
(Forts.)*

Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna del.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr Talmannen gaf propositioner, i enlighet med de meningar som förekommit, dels på bifall till Utskottets hemställan oförändrad, dels ock på bifall till samma hemställan med den förändring deri, som Herr Nordenfelt uti sin i ämnet afgifna reservation föreslagit; och fann Herr Talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd samt företogs enligt en nu uppsatt och af Kam-maren godkänd, så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad Stats-Utskottet hemställt i 1:sta punkten af dess Utlåtande N:o 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kam-maren, med godkännande i öfrigt af Utskottets berörda hemställan, antagit det förslag till förändring i fråga om beräkningen af jernvägstrafikmedlen, som af Herr Nordenfelt uti hans vid utlåtandet fogade reservation framstälts.

Omröstningen visade 109 Ja mot 72 Nej; hvadan Kam-maren beslutit i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Punkten 2:

Bifölls.

Utskottets derefter afgifna yttrande angående de extra ordinarie inkomsterna:

Lades till handlingarne.

Punkten 3:

Bifölls.

Utskottets slutliga yttrande angående samtliga för nästa stats-regleringsperiod disponibla tillgångar:

Lades till handlingarne.

Angående
beräkningen
af statsver-
kets inkom-
ster.
(Forts.)

I fråga om den vid utlåtandet fogade *tabell* anfördes af

Herr Casparsson: I den tabell, som finnes vidfogad Stats-Utskottets förevarande utlåtande, förekommer en kolumn, hvilkens rubrik lyder så: "Kongl. Maj:ts beräkning för år 1882". I denna kolumn är summan af de föreslagna bevilningarne upptagen till 53,950,000 kronor. Men i det betänkande, som vi nyss i detalj genomgått och bifallit, är å sid. 3 och 5 summan af samma bevilningar upptagen till 55,550,000 kronor; således förefinnes det en skillnad mellan den uppgifna summan i tabellen och betänkandet till belopp af 1,600,000 kronor. Ser man efter anledningen härtill, så skall man finna, att Stats-Utskottet i tabellen uteglömt tilläggsbevilningen och der endast upptagit den allmänna bevilningen till belopp af 400,000 kronor. Nu är det för alla såväl inom som utom Riksdagen väl bekant, att Kongl. Maj:t beräknat en tilläggsbevilning på 1,600,000 kronor, hvilket synes af Kongl. propositionen angående statsverkets tillstånd och behof, sid. 3., der Kongl. Maj:t beräknat allmän bevilning med särskild tilläggsbevilning till ett belopp af 5,600,000 kronor. Stats-Utskottet har emellertid glömt bort tilläggsbevilningen, som jag antager skett af en händelse, men i så fall är det "en händelse som ser ut som en tanke". Jag vågar derföre interpellera höglofliga Stats-Utskottet, huruvida det ligger någon tanke härunder, eller om felet tillkommit fullkomligt tanklöst, anhållande, om det senare skulle vara fallet, att den ifrågavarande uppgiften i tabellen måtte blifva rättad i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, der bevilningen är beräknad till 5,600,000 kronor.

Vidare yttrades icke. Kammaren beslöt lägga den ifrågavarande tabellen till handlingarne, efter vidtagande af den rättelse i densamma, att, på sätt Herr Casparsson yrkat, den uti kolumnerna med rubrik: "Kongl. Maj:ts beräkning för år 1882" samt "på framtida beslut beroende", såsom allmän bevilning upptagna siffran 4,000,000, i öfverensstämmelse med hvad uti utlåtandet i sådant afseende angifvits, ändrades till 5,600,000.

§ 6.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets Utlåtande N:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Första hufvudtitel.

§ 7.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Andra hufvudtitel.

Angående
delning af
Södra Än-
germanlands
domsaga.

Uti *punkten 1* hade Utskottet hemställt:
att, i enlighet med derom af Kongl. Maj:t gjord framställning, för genomförande af delning utaf Södra Ängermanlands domsaga i tre nya domsagor, anslaget till Svea Hofrätt med derunder lydande justitiestat måtte med 10,700 kronor höjas.

I anledning af denna hemställdan anförde

Herr Jöns Rundbäck: Vid remissen af den Kongl propositionen rörande denna fråga tog jag mig friheten framställa några tvifvelsmål om befogenheten och behovet af att dela berörda domsaga i tre nya domsagor, uttalande såsom min mening, att det vore till fyllest, om den delades i två. Det var emellertid anledning för mig att framhålla alla de skäl, som kunde tala för en dylik åsigt. Af denna anledning samt för att än vidare skaffa mig visshet derom, huruvida min mening vore riktig, har jag egnat något mera uppmärksamhet åt frågan och dervid blifvit ytterligare styrkt i min mening, att domsagans delning i två är fullkomligt tillräckligt för behovet.

Såsom skäl för sitt förslag anför Kongl. Maj:t egentligen tre omständigheter: domsagans stora areal, dess betydliga folkmängd och myckenheten mål, som der förekomma till handläggning. Hvad arealen beträffar, så är det väl sant, att den är af ganska stor omfattning. Södra Ångermanlands domsaga innehåller nemligen icke mindre än 91 qvadratmil. Men en sådan areal i och för sig är icke något ovanligt uppe i Norrland, i synnerhet i dess mera obebyggda trakter, och efter arealen får man i alla händelser väl icke indela en domsaga.

Om man nu anställer en jämförelse med arealen af andra län och domsagor i Norrland, hvilket ju är en ganska naturlig jämförelsegrund, så befinnes det att Vesternorrlands län har fyra domsagor, Medelpads vstra och östra samt Ångermanlands norra och södra med en ytvidd af 191 qvadratmil, hvilket lemna 48 qvadratmil för hvarje domsaga. Går jag nu öfver till Stora Kopparbergs län, så hafva vi der fem domsagor med en areal af 257 qvadratmil eller, fördelade på domsagorna, en kvadratytta af 51 mil pr domsaga, således mera än Vesternorrlands län har äfven före den föreslagna delningen.

Gå vi så öfver till södra Dalarne, som är vida folkrikare, ehuru till sin areal mindre än det öfriga af Dalarne, hvars yttinnehåll jag icke kunnat få bestämdt reda på, så äro dess domsagor likväl betydligt mycket större än Ångermanlands södra domsaga skulle blifva, äfven om den endast delades i tvenne. Inom Vesterbottens län hafva vi tre domsagor på tillhoppa 470 qvadratmil eller 159 qvadratmil på hvarje domsaga, och i Jemtland och Herjeådalen 4 domsagor om 410 qvadratmil eller, fördelade på de särskilda domsagorna, 102 qvadratmil på hvarje.

I Gestrikland och Helsingland, der vi komma till mera bebodda bygder, utgör arealen af alla fyra domsagorna tillhoppa 157 qvadratmil, eller 39 qvadratmil pr domsaga.

Skulle man nu lägga yttinnehållet till grund och bifalla Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande proposition i detta fall, skulle hvardera domsagan endast belöpa sig till 30 qvadratmil och således i afseende på arealinnehållet komma i ett så gynnsamt förhållande, att knappast någon domsaga i hela Norrland dermed skulle kunna jämföras.

Hvad jag nu andragit måste väl bevisa, att arealen icke kan vara någon lämplig grund för domsagornas fördelning. Om arealen

*Angående
delning af
Södra Ångermanlands
domsaga.
(Forts.)*

*Angående
delning af
Södra Ån-
germanlands
domsaga.
Forts.)*

bestämdes som grund för delningen i detta fall, så kunde man med skäl fordra detsamma i Dalarne och annorstädes, och skulle man gå till väga på så sätt i Jemtland och Vesterbotten, borde man få 10 domsagor i Jemtland och 15 i Vesterbotten. Utsträckte man än vidare denna beräkningsgrund till hela landet, skulle man få dubbla antalet domsagor mot hvad som för närvarande finnes. Detta i afseende å arealen.

Beträffande folkmängden upplyser Kongl. Maj:ts nådiga proposition, att densamma enligt senaste officiella uppgifter utgjorde 52,485 personer, hvilket antal skulle fördelas på tre domsagor. Kunde denna folkmängd nu delas lika mellan alla tre domsagorna, skulle det blifva omkring 17,000 på hvarje. Detta lär dock icke kunna låta sig göra, utan skall det i en blifva endast 12,000 invånare, hvilket i så fall torde blifva den minsta domsaga i vårt land. Vi hafva redan nu flera domsagor, som hafva större folkmängd än södra Ångermanlands för närvarande eger. Hela den folkmängd i vårt land, som lyder under landsrätt, utgjorde år 1878 enligt det officiella meddelande om rättsväsendet, som senast afgifvits, 3,862,000. Skulle detta antal lika fördelas på landets 109 domsagor, så blefve det i genomsnitt omkring 35,000 invånare på hvarje domsaga. Här i Ångermanland skulle vi likväl efter det Kongl. förslaget få en domsaga med endast 17,000 å 16,000 invånare. Tro Herrarne verkligen att det kan blifva till fördel för landet, om man i stället för 109 domsagor med 16,000 å 17,000 invånare i hvarje skulle inrätta 218 sådana, hvarigenom omkostnaderna för rättskipningen skulle behöfva höjas med 654,000 kronor. Då man väl lærer få anse att den ena personen är lika berättigad till snabb rättskipning som den andra, synes mig vara alldeles otvifvelaktigt att, om man tager folkmängden till grund vid delning af domsagor, skulle hvad jag nyss påpekade snart inträffa, derest icke Riksdagen sätter p derför. Så länge härads höfdingarnes löner ännu icke voro reglerade och bestämda, fans i dem en makt som satte sig emot domsagornas sönderdelande, men numera är det endast Riksdagen, som kan stämma i den strömmen. För min del vill jag visst icke bestrida nödvändigheten af att dela södra Ångermanlands domsaga, men jag är fullt förvissad, att om den delas i två, är det alldeles tillräckligt. Folkmängden i hvardera domsagan skulle ändå icke stiga till mera än 26,000, ett antal, som med 9,000 understiger medeltalet för rikets öfriga domsagor. Ser man på målens antal, så är det väl sant att i denna domsaga, sådan den nu är, målens antal är större än i närliggande domsagor; och man kan väl derföre säga, att domsagan är alltför stor och att den behöfver delas, men skilnaden är dock icke så stor, att den utgör en tillräcklig anledning att dela domsagan i trenne. Ty om vi se efter i de statistiska uppgifterna rörande målens antal i södra Ångermanlands domsaga, så finna vi att derstädes under år 1878 blifvit anhängiggjorda 1,112 tvistemål och 832 brottmål. Gå vi deremot till nästa domsaga, nemligen den, som utgöres af Torps m. fl. tingslag i Medelpad, så finna vi att derstädes under samma år handlagts allenast 707 tvistemål och 484 brottmål. I Nätra m. fl. tingslags domsaga hafva blifvit anhängiggjorda 527 tvistemål och 390 brottmål.

Fördelar jag nu det först nämnda antalet tviste- och brottmål på två domsagor, så ställer det sig lika fördelaktigt för dessa domsagor som för de flesta andra i riket. Det blir icke flera mål på hvarje domsaga, än *en* häradshöfding kan handlägga med biträde af en person. Att en häradshöfding behöfver åtminstone ett biträde är väl en så vanlig sak, att jag knappast tror det finnes någon häradshöfding, som saknar biträde. I den domsaga jag tillhör, hvilken dock är en liten nätt domsaga, belägen i en folkrik trakt, har domaren alltid behöft två juridiskt bildade biträden. Sålunda kan af denna omständighet intet skäl anföras för en fördelning af södra Ångermanlands domsaga i tre delar. Det skulle blifva alltför mycket siffror, om jag skulle fullfölja jemförelsen in på antalet lagfarter, inteckningar och förmynderskapsärenden. Proportionen blir i alla fall den, att det icke blir för många sådana ärenden på hvarje domsaga, äfven om södra Ångermanlands domsaga delas i blott två delar.

På grund af hvad jag sålunda andragit vågar jag påstå och anse såsom bevisadt, att hvarken domsagans areal eller folkmängdsförhållandena eller målens antal kunna anses vara af beskaffenhet att man skall vara tvungen att smula sönder domsagan på det nu föreslagna sättet. Det vore att börja på en ny reglering af domsagorna, hvars slut icke är lätt att se, och jag vågar tro att, om domsagan blir delad i tvenne, så blir det blott tre tingslag i hvarje domsaga, hvilket ju icke är mycket. Så många tingslag finnas nemligen i den domsaga jag tillhör, och i trakten hafva domsagorna vanligen tre eller fyra tingslag, och ändock har domaren hunnit mycket väl med sina göromål, och allmänheten har alltid varit belåten.

Vidare får jag fästa uppmärksamheten på att flera af de kommuner, som i ärendet blifvit hörda, hafva ansett det vara nog att få två domsagor, och då det på den ena sidan i den Kongl. propositionen står, att man behöfver dela ett område i två tingslag, derföre att det är så svårt att komma öfver Ångermanelfven, och det på ett annat ställe står, att det vore lämpligt att sammanslå de båda folkrika strändernas områden till ett tingslag, ty elfven är en god kommunikationsförbindelse, så kan man ju inse att sådana skäl icke väga mycket i vågskålen.

På grund af hvad jag sålunda tagit mig friheten anföras såsom skäl för den åsigt, som jag från början förfäktat, att södra Ångermanlands domsaga bör delas i allenast två domsagor, ber jag Kammaren vara öfvertygad, att man genom en sådan delning icke behöfver befara, att man går öfver gränserna för det rätta och billiga. Jag tager mig derföre friheten föreslå Kammaren, att Kammaren måtte fatta ett sådant beslut, och jag försäkrar att jag vid framställande af detta förslag fäst tillräckligt afseende vid de rättsökandes bekvämlighet och lagskipningens behof. Det kan väl icke blifva värre i dessa domsagor än på andra ställen under för öfrigt lika förhållanden. Det synes väl af de statistiska uppgifterna, att invånarne i dessa trakter äro mycket processlystna, och då är det väl skäl att de få hafva något besvär för sina rättegångar.

*Angående
delning af
Södra Ångermanlands
domsaga.
(Forts.)*

Angående
delning af
Södra Ån-
germanlands
domsaga.
(Forts.)

Jag hemställer alltså, att Andra Kammaren, med afslag å såväl Utskottets hemställan som Kongl. Maj:ts proposition, ville för sin del besluta:

att södra Ångermanlands domsaga måtte delas i tvenne domsagor och för detta ändamål bevilja dels 4,500 kronor till lön och dels 1,500 kronor till tienstgöringspenningar åt ytterligare en ordinarie domare i sagda domsaga, på samma gång Kammaren öfverlemnar åt Kongl. Maj:t att närmare bestämma området för hvarje domsaga, tingslagens och tingsterminernas antal m. m. som till domsagoregleringen hör.

Jag har i sådant fall hemställt, och det torde väl vara alldeles riktigt, att Riksdagen må till Kongl. Maj:ts afgörande i administrativ väg hänskjuta de närmare bestämmelser rörande tingslagsindelningen, som af bifall till mitt förslag kunna blifva en följd, ty vi se att det nu föreliggande förslaget är uppgjort för en fördelning i tre domsagor, och om det nu blir allenast två, så måste en jemkning naturligtvis ega rum. Detta kan Kongl. Maj:t på administrativ väg reglera på bästa vis till folkets bekvämlighet och rättvisans fromma.

Mine Herrar, jag yrkar bifall till det af mig nu framlagda förslag.

Chefen för Kongl. Justitiedepartementet Herr Statsrådet von Steyern: Jag skall anhålla att få meddela några mycket få statistiska uppgifter, som möjligen kunna vara egnade att i någon mån motväga det intryck, Kammaren antagligen erhållit af den siste talarrens anförande.

Jag vill då i främsta rummet fästa mig vid målens antal, en omständighet, som jag för min del anser vara den viktigaste faktorn vid reglering af domsagor. Man finner då att antalet afgjorda, civila och kriminella mål inom södra Ångermanlands domsaga utgjorde i medeltal under åren 1869—1878 836, d. v. s. nära 160 mera än det antal af 677 mål, som år 1878 ansågs vara en tillräcklig anledning att dela Jemtlands två domsagor i fyra. Då Medelpads domsaga samma år delades i två, var sammanlagda antalet af mål i den odelade domsagan blott 394 eller ej fullt 50 mera än i den största af de tre, i hvilka södra Ångermanlands domsaga enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle delas. Ser jag på medeltalet afgjorda tviste- och brottmål i de nya domsagor, som på senare tider uppstått genom styckning af äldre, så finner jag, att Norrbottens-domsagorna intaga främsta rummet med 294 mål för hvarje ny domsaga. Sedan kommer i ordningen södra Ångermanlands domsaga, derest den delas på det af Kongl. Maj:t föreslagna sätt, med 280 mål, sålunda endast 14 mindre på hvarje ny domsaga. Dernäst hafva vi norra och södra Åsbo domsaga med 255, Medelpads samt Färs och Frosta hvardera med 197, Jemtlands med 170 och Kungadömet med 153. Här hafva sålunda nya domsagor bildats, der målens antal utgör föga mer än hälften af hvad som skulle komma att belöpa på hvar och en af Ångermanlands-domsagorna, i händelse Kongl. Maj:ts förslag bifalles; och med undantag af Norrbottens-domsagorna har ingen af de under senare

åren genomförda delningar af domsagor varit i afseende på målens antal så väl motiverad som den nu ifrågasatta.

Jag öfvergår till folkmängdsförhållandena, der dock jämförelsen icke lämpligen kan utsträckas längre än till norrlandsdomsagorna, då endast i dessa trakter förhållandena i öfrigt äro någorlunda likartade. Jag finner då, att folkmängden i de nya ångermanlandsdomsagorna — om Kongl. Maj:ts proposition bifalles — skulle blifva respektive 16,300, 16,200 och 19,800. Det var nemligen en oriktig uppgift, som lemnades af den föregående talaren, att folkmängden i en af de nya domsagorna skulle komma att utgöra endast 12,000. Så skulle visserligen blifvit förhållandet enligt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes förslag, men efter de af Kongl. Maj:t sedermera vidtagna ändringar deri, skulle folkmängden i den minst folkrika domsagan, som jag nyss nämnde, utgöra 16,200. Gå vi sedan till de öfriga norrlandsdomsagorna, så befinnes folkmängden der — med utelemnande af hundratalen — utgöra, i de fyra jemtlandsdomsagorna respektive 20,000, 20,000, 19,000 och 14,000, i Medelpads två domsagor respektive 23,000 och 24,000 samt i norrbottensdomsagorna 21,000, 19,000, 18,000 och 17,000. Äfven i afseende på folkmängden står således den nu föreslagna regleringen i allmänhet ingalunda efter sina föregångare.

Hvad slutligen arealen beträffar, så är det tydligt att, om man, såsom den siste talaren gjorde, i jämförelsen intager domsagor, som innesluta stora lappmarksdistrikt, arealen skall blifva högst betydlig; vidkommande åter de vidsträckta domsagorna i Dalarne, så är det intet tvifvel om, att förslag om deras delning icke skola dröja att låta sig afhöra.

Det enda skäl, som ur handlingarne kan uppletas för den ifrågasvarande domsagans delning i endast två domsagor, har mycket riktigt blifvit af den siste talaren anfördt. Det består deri, att ombuden för tre af domsagans socknar inför häradsrätten förklarar sig anse en sådan delning vara tillräcklig. Men då det icke ens uppgifvits, att dessa ombud anført några synnerligen talande skäl för sin åsigt, inskränker jag mig till att häremot erinra, att domsagan består af 31 socknar och att ombuden för samtliga öfriga tjuuguåtta ifrigt tillstyrkt en tredelning.

Jag hemställer om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr E. P. Jonsson: Herr Talman! Sedan Herr Justitieministern nu vederlagt Herr Rundbäckes anförande mot Stats-Utskottets hemställan, kunde jag helt och hållet afstå från ordet, men vill dock, såsom tillhörande den domsaga, om hvars delning det är fråga, lemna ett par upplysningar.

Under en lång följd af år har domsagan måst skötas af tvenne domare, hvar för sig arbetande inom sin krets, men icke ens deras krafter hafva varit tillräckliga, utan hafva tid efter annan andra personer, vice häradsböfvingar, måst förordnas att vara dem behjelpiga att förrätta ting inom en del tingslag inom domsagan och i öfrigt biträdt vid domareembetets utöfning. Häruti finner jag det mest

Angående
delning af
Södra An-
germanlands
domsaga.
(Forts.)

talande skäl för domsagans delning i trenne domsagor, hvarför jag ock yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. Efter det propositioner gifvits så väl på bifall till Utskottets hemställan som ock på afslag derå och bifall i stället till det förslag, Herr Jöns Rundbäck framställt, förklarade Herr Talmannen sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef då begärd, i följd hvaraf en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i första punkten af Utlåtandet N:o 6,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets berörda hemställan, antagit det af Herr Jöns Rundbäck under öfverläggningen i ämnet framställda yrkande.

Voteringen, i vanlig ordning företagen, utföll med 99 ja mot 51 nej; varande alltså Utskottets hemställan bifallen.

Punkten 2.

Mom. a) och b).

Biföllos.

Angående
förslag om
höjning af
vissa för-
slagsanslag.

I *mom. c* hade Utskottet yttrat sig öfver Herr *M. Rubensons* inom Andra Kammaren afgifna motion, N:o 63, deruti föreslagits, att sådana förslagsanslag, som visat sig i någon nämnvärdare mån otillräckliga, måtte, sedan Stats-Utskottet med ledning af senaste årens erfarenhet afgifvit förslag dertill, höjas så, att de kunde beräknas blifva tillräckliga för sina ändamål; eller ock att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t vid aflåtandet af nästa statsverksproposition behagade med ledning af senast förflutna årens erfarenhet föreslå förslagsanslagen till sådana belopp, att de kunde beräknas blifva tillräckliga för sina ändamål; och hade Utskottet, beträffande denna motion, hemställt:

att densamma ej måtte till någon särskild Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af ifrågavarande moment, lemnades ordet, på begäran, till

Herr Rubenson, som yttrade: Det påstås en gång hafva inträffat med en person, som hade en tvist vid underrätt, att han, efter att inför rätten hafva afhört det utslag, som öfver honom fälles, mycket belåten och nöjd gick hem, ty han trodde sig hafva vunnit processen, men då han vid domslösen fick ut papperen och vid lugn besinning genomläste utslaget, fann han, att han hade tappat. Han hade vunnit vid rätten, men tappat i papperen.

Ungefär i samma belägenhet befinner jag mig i denna stund. Stats-Utskottet har på det amplaste sätt erkänt rättigheten af den sats jag i min motion uppställt, eller att förslagsanslagen böra bestämmas så, att de kunna beräknas blifva tillräckliga för sina ändamål. Utskottet har till och med sagt, att rättigheten af denna sats ej torde kunna jäfvas. Vidare har Utskottet bland sina domsskäl uppställt en regel, hvarom jag sedermera skall yttra mig, men när det kommer till bevisningen, huruvida den regeln är tillämplig på förhållandena i detta speciella fall, framgår att så icke är förhållandet. Derefter har Utskottet i en hastig vändning ändrat åsigt och slutar i följd deraf med afkunnandet af en dödsdom, som visserligen är otydligt affattad och mången kanske icke anser innebära något sådant, men som jag i min egenskap af motionär måste anse såsom en verklig dödsdom, och det är mig således angeläget att, så vidt på mig beror, söka förekomma exekutionen, hvarföre jag ber att få yttra några ord inför Kammaren.

Sedan Stats-Utskottet gifvit sitt erkännande åt syftmålet med min motion, förklarar Utskottet, att det städse låtit sig angeläget vara att handla i samma syfte. Derefter talar Utskottet om de stora svårigheter, som möta att uppgöra en tillfredsställande beräkning af förslagsanslagen. I det hänseendet gifver jag Utskottet rätt, ty det är icke lätt att beräkna dessa anslag så, att beräkningen i verkligheten slår in. Men vid behandlingen af en annan under samma punkt i betänkandet förekommande motion har Utskottet uppställt en sats, som det vill tillämpa endast för bestämda anslag, men som jag för min del anser gälla äfven förslagsanslagen, den nemligen att anslagen skola beräknas så, att de under vanliga förhållanden alltid äro tillräckliga. Och som jag utgår just från den satsen, tror jag, att med iakttagande häraf saken lätt nog skulle kunna reda sig. Efter att hafva talat om svårigheterna kommer Utskottet till den af mig här-
ofvan redan antydda satsen, då det säger, att man i allmänhet ej torde kunna göra anspråk på att komma verkliga förhållandet närmare, än att sannolikhet finnes, det den å ett anslag uppkommande brist skall motvägas af behållningen å ett annat anslag. Rättigheten häraf vill jag först och främst bestrida. Jag påstår nemligen att, äfven om statsregleringen är upprättad på det viset, att vid slutliqviden förslagsanslagens besparingar och brister å samtliga hufvudtitlar taga ut hvarandra, så att i allmänhet besparing å ett anslag motvägas af bristen å ett annat, deraf icke följer, att de rätta summorna äro upptagna i statsregleringen, ty storleken af ett förslagsanslag bör bedömas efter den erfarenhet, man om samma anslag har från föregående års statsreglering, och icke efter andra anslags tillräcklighet.

*Angående
förslag om
höjning af
vissa för-
slagsanslag.
(Forts.)*

Angående
förslag om
höjning af
vissa för-
slagsanslag.
(Forts.)

Om man beräknar, på det sätt som Utskottet gjort, det vill säga ta-ger skilnaden mellan besparingar och brister å de särskilda hufvudtitlarnes förslagsanslag, såsom ett helt betraktadt, så gifves icke någon säkerhet därför, att samma förhållande skall fortfara, enär den förra jemnvigten kan bero på en rent tillfällig omständighet, som ingenting har att göra med den tid, för hvilken anslaget skall bestämmas. Men äfven om jag låter mig nöja med denna Utskottets framställning, så frågas: har Utskottet mäktat bevisa, att föregående statsregleringar varit så uppställda, att bristerna å vissa förslagsanslag motvägts af behållningen å de andra? Det är visserligen icke fullt klart, huru Utskottet velat föra detta bevis, men af de siffror, Utskottet uppställt på sidan 8 i betänkandet, i förening med det dunkla uttryck, som der-efter på samma sida förekommer, sluter jag mig till, att Utskottet menat, att då vid en vidräkning bristerna å förslagsanslagen under perioden 1875—79 visat ett ständigt fallande, det nu mera vore obehöfligt vidtaga någon särskild åtgärd i den af mig angifna syftningen, eftersom man icke vidare behöfde befara någon brist å förslagsan-slagen, om man betraktade dem såsom en enhet. Jag kan dock icke tro, att detta bevis kan godkännas redan af det skäl, att vidräknin-gen slutar med en nettobrist å 1879 års förslagsanslag af icke mindre än 1,876,474 kronor.

Nu skall jag bedja att i min ordning få göra en vidräkning. Kam-maren torde af hvad som vid föregående tillfällen och senast i dag till-dragit sig inhemtat, hvilken betydande roll jernvägstrafikmedlen spela vid riksstatsens uppgörande. I detta fall, eller i fråga om förslagsan-slagen, spela dessa medel en lika stor, om icke vida större roll. Jag skall vid den vidräkning, jag ämnar göra, gå något längre än Stats-Utskottet och genomgå perioden 1874—80. Ser man då efter hvad förslagsanslagen visa för en slutlig brist, så finner jag, om jag följer samma metod, som Utskottet följt, att denna brist utgjorde:

år 1874	...	6,018,700 kronor,
” 1875	...	5,090,450 ”
” 1876	...	5,322,650 ”
” 1877	...	4,416,590 ”
” 1878	...	3,036,540 ”
” 1879	...	1,876,470 ”

och år 1880, enligt de upplysningar Hans Excellens Herr Statsmini-steren lemnat till statsrådsprotokollet, 1,620,000 kronor i rundt tal. Detta är ju ett ganska vackert och temligen jemnt fallande, och Utskottet skulle därför till äfventyrs kunna få rätt i sitt antagande, att detta förhållande skall fortfara. Men nu komma dessa förargliga jernvägs-trafficmedel och rubba detta antagande. Dessa medel uppgingo nem-ligen år 1874 till 4,456,200 kronor, år 1875 till 3,559,560 kronor, år 1876 till 3,214,610 kronor, år 1877 till 1,660,330 kronor, år 1878 sjönko de ned till den låga siffran af endast 154,670 kronor, åren 1879 och 1880 finnas de icke mer, emedan de åren en förändrad uppställning egde rum, derigenom att man tog nettoinkomsten af dessa medel i stället för bruttoinkomsten och bruttoutgiften. Drager man

nu de särskilda årens trafikmedel från bristerna å förslagsanslagen, så visa sig följande nettobrister:

år 1874	...	1,562,500	kronor,
” 1875	...	1,530,890	”
” 1876	...	2,108,040	”
” 1877	...	2,756,260	”
” 1878	...	2,881,870	”
” 1879	...	1,876,470	” och
” 1880	...	1,620,000	”

*Angående
förslag om
höjning af
vissa för-
slagsanslag.
(Forts.)*

Det visar sig således alldeles ovedersägligt, att här förefinnes en konstant brist i förslagsanslagens beräkning, en brist, som icke något år understiger 1,500,000 kronor, men ett år uppgår ända till 2,880,000 kronor i rundt tal. Man kan således ingalunda här tala om ett ständigt fallande, utan snarare om ett stigande af bristen.

Nu, frågas, huru ter sig förhållandet, när jag går till ett och annat af de mera betydande anslagen? och det är, såsom jag tagit mig friheten angifva, efter min åsigt det enda rätta att icke taga anslagen i klump, utan granska hvart och ett särskildt. Se vi då till en början å två förslagsanslag, som genomgå de flesta hufvudtitlarne, eller anslagen till "skrifmaterialier, expenser, ved m. m." samt till "rese- och traktamentskostnader", så finner man å det förra af dessa anslag brister, som utgjort år 1874: 96,960 kronor, år 1875: 104,750 kronor, år 1876: 151,860 kronor, år 1877: 120,890 kronor, år 1878: 140,480 kronor och 1879: 138,950 kronor. Således äfven här ett temligen stadigt stigande, oaktadt mindre förhöjningar i anslaget under åren egt rum. Bristen är icke något af dessa år under 50 procent af anslagsbeloppet, men under ett år uppgår den ända till 78 procent. Beträffande det senare anslaget, så visar det följande brister, nemligen år 1874: 50,100 kronor, år 1875: 61,150 kronor, år 1876: 64,500 kronor, år 1877: 85,930 kronor, år 1878: 107,930 kronor och år 1879: 64,680 kronor. Vi finna således äfven här en betydlig brist, som icke något år understiger 50,000 kronor, men ett år belöper sig till öfver 107,000 kronor och i procenttal utgör minst 37,5 och högst 70,3 af anslagsbeloppet.

Om jag vidare går till rese- och traktamentsanslagets fördelning å de särskilda titlarne, så har det visat sig vid femte hufvudtiteln, att bristen intet år understigit 44 procent, men 2 år öfverstigit 100 procent, nemligen 1878 150 procent och 1879 öfver 160 procent. Sjunde hufvudtiteln angifver ett ännu sämre resultat, när der intet år funnits, då ej bristen varit större än sjelfva anslaget. 1879 uppgick bristen till 132 procent och 1878 steg den ända till 504 procent af anslagsbeloppet. Ungefär samma förhållande är med åttonde hufvudtiteln. Under ett år har bristen der visserligen varit blott $\frac{1}{4}$ del af anslagsbeloppet, men 2 år har den uppgått till öfver 200 procent och ett år stigit ända till 386 procent.

Så kommer jag till ett anslag, som spelat en ganska stor roll vid de senaste riksdagarne, nemligen det till beväringssmanskapets vapenöfningar, hvarom jag i ett annat sammanhang vill sedermera något närmare tala. Här vill jag blott nämna, att bristen å detta

Angående
förslag om
höjning af
vissa förslags-
anslag.
(Forts.)

anslag vexlat mellan 137,000, hvartill den under 1874 uppgick, och 577,000 kronor, hvartill den under år 1876 stigit, samt att år 1879 kvarstod en brist af 325,000 kronor. I förhållande till anslagsbeloppet har bristen utgjort 1874 22 procent och 1876 öfver 88 procent och detta på ett så stort och viktigt anslag.

Härefter komma vi in på sjunde hufvudtiteln, der de rikaste anledningarne till betraktelser förefinnas. Ett anslag der, i och för sig icke synnerligen betydligt, är det till stämpelpappersomkostnader, hvilka till en del äro beroende på uppbördsprocenten af försäljning af stämpelpapper, hvaraf följer att ju större inkomsten af stämpelpappersförsäljningen är, desto större bör anslaget till stämpelpappersomkostnader vara.

Detta anslag har, oaktadt stämpelpappersinkomsten år 1874 beräknades till 1,350,000 kronor och i denna stund, med temligen jemnt stigande, beräknas till 3,000,000 kronor, likväl bibehållits ända till år 1880 till ett belopp af 164,000 kronor. Först för år 1880 höjde man detsamma, men icke till mer än 224,000 kronor, och således betydligt under det belopp, som, enligt hvad de föregående åren gifvit vid handen, för ändamålet varit behöfligt. Der finnes nemligen så hög bristprocent, att den för det sista året, 1879, uppgick ända till nära 75 procent.

Vidare vill jag nämna tolagsersättningen. Äfven i afseende derå har Riksdagen mycket syndat; och ändå är det der vida lättare att bestämma, huru stort anslaget för ifrågavarande ändamål bör vara. då, såsom bekant, den ersättning, städerna hafva för mistad tolag, går ut med ett fixerat belopp och derutöfver en viss bestämd procent af det belopp, hvarmed tullinkomsterna öfverskjuta medelinkomsten under de år, hvilka närmast föregingo tolagsersättningens bestämmande och tolagens borttagande, men i vissa fall, om tullinkomsterna icke skulle öfverskjuta, utan gå under nämnde medelinkomst, med afdrag af en vexlande procent af medelinkomsten. Jag föreställer mig dock, att denna seuare tillämpning endast undantagsvis förekommer, då knappast någon handelsstad torde finnas, der tullinkomsterna äro mindre nu än på den tid, då regleringen skedde. Att bestämma storleken af detta anslag är således i det närmaste endast en räknefråga. Likväl finner man, att det under åren 1874—1878 varit upptaget till ett belopp af 1,040,000 kronor, medan ersättningen under samma tid varit vida högre och under ett år ända till 1,756,000 kronor. Det höjdes sedermera till 1,400,000 kronor, visserligen en för liten förhöjning, för att man skulle komma till det verkliga beloppet; men jag medgifver dock, att man här tagit ett betydligt större steg än på andra håll. Bristen hade nemligen, innan höjningen skedde, vexlat mellan 40 och nära 70 procent; nu har man fått ned den till 10 procent. Men om detta anslag får stå oförändradt lika länge som det förra anslaget och samma höjning af beräkningen af tullinkomster iakttages som under föregående år, så lär nog bristen åter snart uppgå till den procent, som jag förut visat.

Så kommer jag till ett annat dylikt anslag på sjunde hufvudtiteln, nemligen observations- och uppbördsprocenten. Det är ett

jemförelsevis litet anslag, och derom vore derfor icke så mycket att tala, såvida icke det äfven företedde det egendomliga förhållandet, att under intet af åren 1874—1879 bristen gått under 100 procent; ja, ett år gick den ända till 255 procent.

Ett annat anslag af samma beskaffenhet är restitutionsanslaget. Det står vid det, jag skulle nästan vilja säga fast ömkliga beloppet af 25,000 kronor, men utgiften har dock under de ifrågavarande åren, med undantag af 1874, då anslaget räckte till, icke gått under 40,000 kronor, och 1879 uppgick den till 105,000 kronor. Kammaren har varit i tillfälle att i statsverkspropositionen inhemta, att det dock kan blifva fråga om millioner på det anslaget. Att under sådana förhållanden bibehålla ett anslag vid ett belopp af 25,000 kronor, det förefaller mig nästan löjligt.

Slutligen ber jag, för att icke förbigå åttonde hufvudtiteln, få nämna, att äfven der finnas anslag, nemligen till folkundervisningen diverse sammanslagna anslag, hvilka, om man undantager året 1874, då bristen var 6 procent, icke något år visat en brist, som understigit 15 procent, men väl uppgått till 20. Och detta är icke några småsaker, ty bristen å dessa anslag uppgick år 1879 till 422,000 kronor, de två föregående åren (1877, 1878) till öfver 300,000 kronor och de tvenne dem närmast föregående åren (1875, 1876) till öfver 200,000 kronor.

Jag tror mig med de siffror, jag nu framlagt för Kammaren, hafva visat, att det sjelfberöm, som Utskottet framkommit med, är allt utom förtjent. Utskottet säger nemligen, "att Utskottet städe låtit sig angeläget vara att tillse, i hvad mån förslagsanslagen vore för sina särskilda ändamål tillräckliga och, i händelse höjning synts behöflig, derom framställt förslag." När Utskottet begagnat uttrycket: "framställt förslag", bör meningen väl hafva varit att säga, att Utskottet, på grund af den initiativrätt, Utskottet kan hafva, sjelfmant kommit fram med förslag om höjning i förslagsanslagen. Jag beklagar, att tiden för mig varit så knappt afmätt, att jag icke kunnat göra några fullständiga undersökningar i det afseendet; men så mycket har jag hunnit undersöka och så pass stor erfarenhet har jag om förhållandena under den tid, jag varit med, att jag vet, att man skall söka med ljus och lykta för att kunna finna en enda gång, då Utskottet sjelfmant kommit fram med förslag om höjning i förslagsanslagen. Jag har för min del åtminstone icke hittat mer än ett enda fall, och det var då Kongl. Maj:t, under en viss förutsättning, förklarar, att ett förslagsanslag icke behöfde ökas. Utskottet deremot undanröjde den förutsättning, som låg till grund för Kongl. Maj:ts framställning, och på grund deraf tillstyrkte Utskottet, att förhöjning i anslaget skulle ega rum. Men det är också den enda gång, jag hittills kunnat upptäcka, då Utskottet sjelfmant framställt förslag om förhöjning i ett förslagsanslag. Intressant vore därför att få höra af någon af Stats-Utskottets ledamöter, på hvilka viktiga anslag de baserat detta sitt ofvannämnda sjelfberöm. Emellertid, för att gifva en liten illustration till Utskottets förfarande i detta hänseende, vill jag

*Angående
förslag om
höjning af
vissa förslags-
anslag.
(Forts.)*

*Angående
förslag om
höjning af
vissa förslags-
anslag.
(Forts.)*

erinra Kammaren om hvad som passerade år 1879, då verkligen några förslagsanslag, och icke så få, höjdes till något så när skäliga belopp.

Om jag då börjar med fjerde hufvudtiteln, så finnes der ett anslag till ved och ljus vid fästningar och garnisonsorter, i hvilket Kongl. Maj:t på grund af vunen erfarenhet föreslog en höjning från 46,400 kronor till 66,400 kronor. Stats-Utskottet förklarade emellertid, att, oaktadt det förefunnes en betydlig brist i detta anslag, man dock borde hoppas på prisfall å de ifrågavarande förnödenheterna och afstyrkte derföre anslaget. Och efter Utskottets önskan gick det, ty det går alltid så som de höge gudar vilja. På samma hufvudtitel förekommer ett annat anslag till skrifmaterialier och expenser. Kongl. Maj:t föreslog deri en höjning från 8,770 kronor till 15,000 kronor. Stats-Utskottet afstyrkte dertill bifall på samma grund och med samma resultat.

Så kommer jag till det förut omtalade anslaget till beväringens vapenöfning. I afseende på detta anslag anmärker Utskottet, att det under åren 1875—1878 överskridits med belopp, vexlande mellan 320,309 kronor och 577,600 kronor; men det oaktadt, säger Utskottet, vann Kongl. Maj:ts förslag om förhöjning icke Riksdagens bifall. Det föreföll mig vara ett rätt egendomligt sätt att uttrycka sig, hvarföre jag tog reda på handlingarne; och det befans då, att det förhöll sig så, som jag från början misstänkt, nemligen att det var på grund af Stats-Utskottets eget afstyrkande som Riksdagen förklarade, att den icke biföll detta Kongl. Maj:ts ganska förståndiga förslag. Själfberömmet har således i detta fall förvandlats till en nog stor blygsamhet. Jag bör kanske äfven här erinra om, att Kongl. Maj:t vid samma riksdag begärde, att det under två föregående riksdagar beviljade extra anslaget till indelta arméns och Vermlands fältjägarecorps' vapenöfningar skulle bibehållas, men icke ens detta medgafs.

Jag fortsätter nu min lilla revy med 1879 års Stats-Utskott. Jag kommer då till femte hufvudtiteln och anslaget till ålderstillägg. Kongl. Maj:t föreslog deri en förhöjning från 25,000 kronor till 33,000 kronor. Stats-Utskottet tillstyrkte densamma, och således skedde förhöjningen, men icke på Stats-Utskottets förslag, utan på Kongl. Maj:ts. Kongl. Maj:t föreslog vidare, att det af mig förut omtalade anslaget till skrifmaterialier och expenser på denna titel skulle höjas från 35,600 kronor till 69,860 kronor, d. v. s. med 34,260 kronor. Utskottet ansåg äfven, att en höjning borde ega rum, men inskränkte densamma till 10,000 kronor.

På sjunde hufvudtiteln föreslog Kongl. Maj:t, att anslaget till stämpelkostnaden skulle höjas från 164,000 kronor till 224,000 kronor, hvilket af Stats-Utskottet tillstyrktes, således äfven här Kongl. Maj:ts initiativ. På samma sätt förhåller det sig med kostnaderna för kontroll å tillverkningsafgifter, hvilket anslag på Kongl. Maj:ts förslag höjdes från 400,000 kronor till 500,000 kronor, likaså med ålderstilläggen, hvilka höjdes från 14,000 till 20,000 kronor samt anslaget till skrifmaterialier och expenser, som höjdes med ett obetydligt belopp.

Slutligen blef på åttonde hufvudtiteln i lönetillskottet åt lärare vid folkskolor och småskolor på Kongl. Maj:ts initiativ beslutad en

förhöjning från 2,000,000 kronor till 2,260,000 kronor, hvarjemte ålderstilläggen äfven på Kongl. Maj:ts initiativ höjdes från 33,000 till 51,000 kronor.

Tillägger jag nu en af de viktigaste anslagsförhöjningar, som under senaste tider egt rum, nemligen till mathållningen vid garnisonsregementena, hvilket anslag vid 1875 års riksdag på Kongl. Maj:ts initiativ, men icke på Stats-Utskottets, höjdes från 800,000 kronor till 1,087,000 kronor, så tror jag att ganska litet återstår af verklig anledning för Utskottet att påstå, att det handlat efter de principer, som det sjelft uppgifvit vara de riktiga.

Det är mig ingalunda obekant, att anledningen, hvarför man så ogerna vill höja förslagsanslagen, är en dunkel föreställning derom, att det sparas mera, då man har mindre penningar att röra sig med. Det är en slags misstro, som ligger i denna benägenhet att hålla förslagsanslagen låga.

Jag vill lika litet här som i min motion undersöka, huruvida ett sådant misstroende, äfven om det under föregående tid varit förklarligt, nu står väl tillsammans med situationen. Men jag vill bestämdt påstå, att det snarare ligger slöseri än hushållning i ett sådant system. Jag hör nemligen icke till dem, som neka att bevilja ett anslag, när tillgångar finnas och ändamålet är nyttigt, men jag anser det vara god hushållning att icke bevilja anslag till något, som kan undvaras, vid sådana tillfällen, då man ej bestämdt vet, att tillgångar finnas. Och om man på den lösa förhoppningen, att en brist i ett anslag skall motvägas af öfverskott på ett annat, anslår medel till något ändamål, hvartill anslag eljest icke skulle beviljats, så gifver ett sådant system, enligt min åsigt, anledning till misshushållning. Det är hufvudskälet, hvarför jag för min del ifrar för att en annan metod, än den som hittills följts, måtte införas i detta hänseende.

Jag skall nu med några ord beröra det sätt, hvarpå Stats-Utskottet behandlat min motion. Såsom bekant innefattar den förslag till höjande af förslagsanslagen under samtliga hufvudtitlarne. Jag vände mig till Stats-Utskottets goda vilja och föreslog, "att sådana förslagsanslag, som visat sig i någon nämnvärd mån otillräckliga, måtte, sedan Stats-Utskottet med ledning af de senaste årens erfarenhet afgifvit förslag dertill, höjas så, att de kunna beräknas blifva tillräckliga för sina ändamål." Denna form valde jag naturligtvis af det skäl, att jag icke ville framkomma med något bestämdt förslag, då jag icke hade tillräckliga data att stödja mig på. Hade jag inskränkt mig till vissa anslag, så hade jag lätt kunnat få bakslag på grund af förhållanden, som varit Utskottet, men icke mig bekanta; och för att undvika detta, vädjade jag till Stats-Utskottets goda vilja. Den har trutit, och derom är icke mycket att säga. Så mycket vågar jag dock påstå, att det icke riktigt passar ihop att säga, att Stats-Utskottet vid behandlingen af de särskilda hufvudtitlarne vill pröfva, huruvida jag haft skäl för mitt yrkande, och på samma gång på förhand hemställa, att min motion icke måtte till någon särskild Riksdagens åtgärd föranleda. Men icke nog härmed. Stats-Utskottet tyckes hafva glömt bort den senare delen af min motion, oaktadt den finnes i ut-

*Angående
förslag om
höjning af
vissa för-
slagsanslag.
(Forts.)*

*Angående
förslag om
höjning af
vissa för-
slagsanslag.*
(Forts.)

låtandet behörigen refererad och, efter min uppfattning, var den hufvudsakligaste. Jag tänkte mig nemligen möjligheten deraf, att Stats-Utskottet icke ville eller kunde ingå i pröfning för hvarje särskildt fall och hemställde därför, att i sådant fall Riksdagen skulle i skrifvelse till Kongl. Maj:t begära en revision af förslagsanslagen vid uppgörande af nästa statsreglering. Denna del af motionen har Stats-Utskottet icke med ett enda ord berört i sin motivering, utan tagit den i sammanhang med det öfriga och föreslagit, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda. Ett sådant sätt att behandla min motion kan jag icke låta mig nöja med. En motionär får ofta utsätta sig för att hans motion blir dödad, men lönmördad vill han icke gerna hafva den. Så är också fallet med mig. Jag får därför till den kraft och verkan det hafva kan söka hindra en sådan exekution och anhåller för den skull hos Herr Talmannen om proposition derå, att Kammaren med godkännande af Utskottets hemställan, för så vidt angår nästa års statsreglerings förslagsanslag å andra hufvudtiteln, visar ärendet åter till Utskottet för nytt yttrandes afgifvande i de öfriga delar, motionen afser.

Hvad åter särskildt angår den nu föredragna andra hufvudtiteln och der förekommande förslagsanslag, vill jag medgifva, att Stats-Utskottet måhända saknat skäl att i afseende å dem föreslå förändringar, oakadt äfven der finnas förslagsanslag, som betydligt öfverskridits.

Herr Key: Som Herrarne alla torde hafva läst hvad Stats-Utskottet anført i detta sitt betänkande — och Utskottet har gjort det ganska utförligt — vill jag inskränka mig till att i största korthet besvara motionärens långa anförande.

Jag hade verkligen föreställt mig, att den ärade motionären skulle funnit sig belåten med hvad Utskottet yttrat, då Utskottet vid hans förslag fäst allt afseende, men jag finner tyvärr, att Utskottet icke lyckats göra honom i lag. Å andra sidan finner jag det något anmärkningsvärdt, att den ärade motionären, som följt detta ärende med så mycken uppmärksamhet, icke haft ett ord att förmäla om de stora brister, som funnos i förslagsanslagen åren 1875—1878, utan först nu, då dessa brister betydligt minskats och förhållandena sålunda arta sig att blifva bättre, börjar "rifva regn" i denna fråga.

Det förvånar mig ännu mer, att den ärade talaren, som gör anspråk på att hafva noga satt sig in i ämnet, icke haft ett ord till klander angående det förslagsanslag, hvarpå de största ojemheterna förefinnas, nemligen restitutionsauslaget. På detta var bristen år 1879 80,275 kronor, men af statsverkspropositionen för sjunde hufvudtiteln pag. 17 finner man, att beloppet af restitutioner år 1880 vuxit till 2,380,000 kronor. Här, om någonsin, var väl anledning för handen att tala om origtigheten vid beräkningen af förslagsanslagen, deras öfverskridande samt missproportionen mellan den för ändamålet anslagna summan och verkliga förhållandet. Men det är med detta förslagsanslag som med så många andra, att man kan höja det med 80,000 kronor eller med lika mycket, som bristen var år 1879, och det skulle vara för mycket, och man skulle kunna höja det med den

brist, som förefans 1880 eller 2,380,000 kronor, och det skulle vara för litet. Denna olikhet är beroende af tillfälliga omständigheter, och att rätta förslagsanslagen efter dessa tillfälliga omständigheter vore kanske för mycket begärdt.

Den ärade talaren beklagade sig vidare öfver att Stats-Utskottet hemställt, att Herr Rubensons motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, och således — enligt talarens förmenande — på förhand afskurit möjligheten att göra några ändringar med hänsyn till förslagsanslagens belopp under de följande hufvudtitlarne. Jag ber få fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att detta talarens påstående icke är korrekt. Stats-Utskottet har skrivit på följande sätt:

Höjning af förslagsanslag inom andra hufvudtiteln synes alltså för närvarande ej böra ifrågasättas, lika litet som i öfrigt inom statsregleringen någon allmänna höjning af dylika anslag kan anses företrädesvis vid denna riksdag af förhållandena påkallad; och Utskottet, som framdeles vid handläggning af de följande hufvudtitlarne kommer i tillfälle att undersöka, huruvida der höjning af ett eller annat förslagsanslag må kunna anses nödig och lämplig, samt lätteligen kan bereda sig tillgång till de för en sådan pröfning erforderliga upplysningar, hvilka för närvarande kunna erhållas, anser sig alltså endast kunna hemställa, att Herr Rubensons förevarande motion ej må till någon särskild Riksdagens åtgärd föranleda.

Det är *denna* hemställan Stats-Utskottet gjort, att motionen icke må till någon *särskild* Riksdagens åtgärd föranleda. Utskottet har derigenom icke fränsagt sig rättigheten eller velat undandraga sig skyldigheten att, om det anser på de följande hufvudtitlarne anledning dertill förefinnas, då göra sådana förändringar i beräkningen af der förekommande förslagsanslag, som i Herr Rubensons motion föreslås. Under sådana förhållanden vill jag endast sluta mitt anförande med motionärens egna ord. Han sade nemligen, att "det sjelfberöm Utskottet här gifvit sig är allt annat än väl förtjent"; jag tillåter mig att vända tillbaka och tillämpa detta uttryck på motionären sjelf.

Herr Sven Nilsson: Det visar sig af den diskussion här förts, huru svårt det är att uppgöra riktigt noggranna beräkningar, och isynnerhet huru svårt det är för ett utskott att göra vissa ledamöter till lags i det fallet. Vi hade för en stund sedan en liflig diskussion om beräkningen af statsinkomsterna, och det förnämsta skäl, jag då hörde, för att man skulle höja beräkningen af dem, var, att man derigenom skulle undgå tilläggsbevillning. Nu vill en annan talare derjemte, att man skall höja förslagsanslagen, hvarigenom utgifterna komme att beräknas högre, men detta vore då icke ett sätt att få bort tilläggsbevillningen, ty det skulle leda till raka motsatsen.

I afseende på Herr Rubensons förslag har han frågat, om vi verkligen hafva bevisat, att bristerna i förslagsanslagen skola komma att betäckas genom öfverskott, uppkomna på sådana anslag. Vi hafva visserligen icke kunnat fullständigt bevisa detta på annat sätt än som

*Angående
förslag om
höjning af
vissa för-
slagsanslag.
(Forts.)*

*Angående
förslag om
höjning af
vissa förslags-
anslag.
(Forts.)*

finnes anfördt i Stats-Utskottets betänkande, men vi hafva der bevisat, att på de senaste åren hafva bristerna i förslagsanslagen minskats från 5,090,446 kronor 17 öre, hvartill de år 1875 uppgingo, till 1,876,474 kronor, som de utgjorde år 1879, och jag vill särskildt fästa den ärade motionärens uppmärksamhet uppå, att han i sin motion föreslagit, att förslagsanslagen i allmänhet skola höjas, der de med ledning af föregående årens erfarenhet visat sig vara otillräckliga. Om man läser hans förslag, skall man finna, att han deri säger: "att sådana förslagsanslag, som visat sig i någon nämnvärdare grad otillräckliga, måtte, sedan Stats-Utskottet *med ledning af senaste årens erfarenhet* afgifvit förslag dertill» o. s. v. Det är alltså med ledning af närmast föregående års beräkningar, som han vill lägga grunden till det resultat, hvartill Stats-Utskottet borde komma, och det är just med ledning af dessa föregående års beräkningar, som Stats-Utskottet visat, att bristen i förslagsanslagen minskats med något mera än 3,200,000 kronor. Jag tror således, att Stats-Utskottet på den utredning, som förefinnes i betänkandet, haft goda skäl för den framställning det gjort, samt bevisat hvad som behöft bevisas, då det tillstyrker afslag å Herr Rubensons motion, som i så allmänna ordalag blifvit öfverlemnad till Utskottet. Annat hade förhållandet varit, om Herr Rubenson i likhet med andra motionärer fäst sig vid vissa särskilda anslag, i hvilket fall han skulle haft mera skäl till de anmärkningar, han nu gjort mot Utskottet. Det har emellertid varit en ganska intressant utredning af hithörande förhållanden, som motionären i dag lemnat i Kammararen, och jag beklagar blott, att han ej gjort sig besvär dermed förut, innan han öfverlemnade frågan till Stats-Utskottet i det outhärdliga skick, hvori den befans, då den dit hänvisades. Det hade naturligtvis varit till någon nytta, om en sådan utredning åtföljt motionen till Utskottet; den skulle måhända då kunnat vara till någon ledning för Utskottet, men Utskottet har dock icke därför lemnat denna utredning åsido, hvilket synes af betänkandet. Motionären har vidare sagt, att Utskottet gifvit sig ett sjelfberöm, då det förklarar, att det "städse låtit sig angeläget vara" att granska dessa anslag och, i händelse höjning syntes behöflig, derom framställa förslag. Jag ber i detta afseende få upplysa den ärade motionären, att Stats-Utskottet för hvarje år uppgör en sådan sammanfattning af förslagsanslagens ställning, som den jag här har i min hand, hvarigenom man kan få en lätt öfversigt öfver såväl behållningarne som bristerna i hvarje sådant anslag. Af denna utredning visar sig, att visserligen några anslag betydligt öfverskridits, men att deremot å andra anslag finnes behållning till icke obetydliga belopp, och faktiskt är dock, att i allmänhet hafva förslagsanslagen mindre öfverskridits nu än för 5 år sedan. Utskottet torde således i detta afseende ej hafva sagt något för mycket, då det endast uttalat hvad som i verkligheten egt rum.

Stats-Utskottet har dessutom haft en giltig anledning att komma till det resultat, hvartill Utskottet kommit, just deri, att Riksdagen förut icke varit särdeles böjd för att höja förslagsanslagen, och jag vill särskildt fästa Kammararens uppmärksamhet derpå, att i Kongl. Maj:ts proposition till 1879 års Riksdag föreslogs höjning af ett af de

förslagsanslag, som mest öferskridits under de senare åren, men oakadt bristen i detta förslagsanslag då var mycket större än för närvarande, ville icke Riksdagen då bifalla Kongl. Maj:ts framställning att höja detta anslag, som under de föregående åren derförut betydligt mer än nu öferskridits. Jag tror därför att man mycket väl ännu någon tid åtminstone kan låta anstå med höjningen af förslagsanslagen, förvissad som jag är, att det skall komma att visa sig, att bristen i förslagsanslagen ytterligare i betydlig mån sjunkit under det föregående året och att anledning förefinnes till förhoppning, att förhållandet i detta hänseende skall ställa sig lika gynnsamt under innevarande år. Det finnes således i min tanke inga särskilda omständigheter, som för närvarande föranleda en ökning af förslagsanslagen, såsom också framgår af den utredning Stats-Utskottet här gjort.

Motionären har slutligen sagt, att Stats-Utskottet bortglömt den sista delen af hans motion. Detta är en oriktig beskyllning emot Utskottet, ty detta har Utskottet icke gjort, men då Utskottet ansett att motionärens förslag icke förtjänade något afseende, så är det helt naturligt, att resultatet blifvit sådant som det nu är. Den utredning om förslagsanslagen i allmänhet, som Utskottet verkställt, har gifvit anledning till, att Utskottet icke kunnat fästa sig ens vid motionärens alternativt väckta förslag. Hvad beträffar det klander, som motionären rigtat mot Utskottet, derför att det vid andra hufvudtiteln afstyrkt hans motion, så att han ej skulle få öppen talan vid förslagsanslagen på de öfriga hufvudtitlarna, så trodde jag för min del, att vi dermed skulle hafva gjort motionären en tjänst, då jag håller före, att det icke vore honom särdeles angenämt, om Utskottet vid hvarje särskild hufvudtitel hemställt om afslag på hans motion. Dessutom är det väl också bättre att frågan afgöres på en gång för undvikande af öfverflödiga öfverläggningar i Kammaren, och derför har Utskottet redan vid denna hufvudtitel afstyrkt motionen, ehuru Utskottet vid alla hufvudtitlarnes behandling har förslagsanslagen till föremål för pröfning.

Jag tror således för min del, att motionären för närvarande bör vara nöjd med Stats-Utskottets hemställan, hvartill jag nu anhåller om bifall.

Friherre Leijonhufvud: Det kan till en viss grad vara med förslagsanslagen på samma sätt, som Herr Finansministern sade om inkomstberäkningen, nemligen att den icke var fullkomligt riktig, utan endast approximativ, men deraf följer dock icke, att man kan försvara hvilka siffror som helst, utan att kalkylen stöder sig på goda grunder. Då ett anslag under en längre tid öferskridits, måste man väl deraf draga den slutsatsen, att anslaget är för litet och således bör höjas, hvilket motionären också här yrkat. Då vi nu icke hafva vår hand med i Stats-Utskottet, utan endast hafva rätt att i dithörande ämnen motionera, anser jag således att äfven motionären varit i sin fulla rätt, då han väckt denna motion angående en onekligen vigtig sak. Jag tror att det vore bra såväl för statsverket som för hela riket, om vid hvarje statsreglering beräkningen af förslagsanslagen tillämpades så samvetsgrant och noggrant som möjligt, så att man

*Angående
förslag om
höjning af
vissa förslags-
anslag.
(Forts.)*

Angående
förslag om
höjning af
vissa förslags-
anslag.
(Forts.)

en gång kunde upphöra med denna kompensation af fel — på ena hållet för stort anslag och på det andra för litet, — utan söka smyga sig efter de verkliga utgifterna så noggrant som möjligt. Jag kan därför icke annat än gilla det af motionären framställda förslaget. Jag medgifver villigt, att man i Kongl. Maj:ts proposition angående statsverket finner samma fel begånget i afseende på förslagsanslagen, men skälet dertill är väl, att våra finansministrar vändats ganska mycket, huru de skola få statsregleringen att gå ihop, och under sådana förhållanden är det klart, att de söka jemka på de anslag, som låta sig jemka. Följden häraf blir i alla händelser, att tablån visar sig mer eller mindre felaktig och icke så litet vilseledande. Jag tror därför, att vi böra bemöda oss om att få bort dessa fel och att få förslagsanslagen så mycket som möjligt öfverensstämmande med de verkliga utgifterna, hvarför jag instämmer i motionärens yttrande, men något särskildt yrkande gör jag icke.

Herr Rubenson: Så väl Stats-Utskottets ordförande som den af dess ledamöter, hvilken hittills i denna fråga haft ordet, hafva såsom ett bevis emot mig velat åberopa, att bristen på förslagsanslagen skulle, enligt hvad Utskottet visat, ständigt nedgått. Jag tror mig dock hafva med ovederläggliga siffror styrkt, att, om man ser saken rätt, något sådant nedgående *icke* egt rum, utan att man kommer till ett dylikt nedåtgående endast genom att ej taga bort sådana siffror, som i framtiden icke hafva någon betydelse, nemligen jernvägstrafikkostnaderna, hvilka hädaneftär äro uteslutna ur utgiftsstaten. Gestalta sig förhållandena i afseende på jernvägstrafikmedlen vare sig bättre eller sämre än den fastställda staten upptager, kommer sådant att visa sig på inkomstsidan, men icke på utgiftssidan och således icke heller på förslagsanslagen.

Vidare har Utskottets ärade ordförande frågat, hvarför jag icke förut väckt denna motion — hvarför jag nu först kommit på den idén att "*rifva regn*". Jag är en människovänlig man och skulle gerna önskat Stats-Utskottet och dess ordförande att ständigt få lefva i sol-sken och vackert väder. Kanhända har detta ock varit anledningen, hvarför jag icke förut framkommit med denna min motion. Men jag tycker nu, att man börjar gå något för långt vid förslagsanslagens bestämmande, och därför har jag också nödgats att "*rifva regn*".

Såsom jag i min motion äfven uppgifvit, har jag också haft en alldeles särskild anledning härtill, nemligen ett yttrande af Herr Statsministern till statsrådsprotokollet. Statsministern uttalar der tydligt, att en vidräkning bör ega rum med förslagsanslagen, men säger uttryckligen att han icke velat föreslå Kongl. Maj:t en sådan åtgärd, emedan det förut visat sig, att Riksdagen icke velat vara med derom. Då sålunda den ena statsmakten ansett en vidräkning böra ske och förklarar att det enda, som afhölle den från att framkomma med förslag i sådan rigtning, vore Riksdagens visade motvilja deremot och då icke heller Stats-Utskottet hittills brukat vidtaga någon åtgärd i detta afseende, har jag ansett min pligt såsom riksdagsman fordra att under en sådan sakernas ställning väcka det förevarande förslaget.

Herr Sven Nilsson har velat låta förstå, att jag bakom detta mitt för-

slag dolde någon baktanke. Häremot vill jag endast förklara, att jag aldrig någonsin i hvad jag företager mig brukar gömma någon baktanke. Jag har klart och tydligt angifvit skälen för mitt förslag. Jag borde så mycket mindre kunna misstänkas för baktankar, som, efter hvad jag förmodar, Herr Sven Nilsson sjelf anar, att jag ingalunda är lifvad för någon tilläggsbevillning. En dylik tilläggsbevillning må vi underkasta oss, om den efter en riktig beräkning af våra utgifter visar sig erforderlig, men jag vill icke veta af någon dylik bevillning i ändamål att lägga den till statens kapital.

Vidare anmärkte Stats-Utskottets ordförande, att jag icke nämnt restitutionsanslaget. Denna anmärkning är oberättigad, ty jag har verkligen omtalat detta anslag. Men i motsats emot honom fäster jag icke så synnerligen stor vikt dervid. Jag inser nemligen, att särskildt i afseende på detta anslag förefinnas omständigheter, som äro svåra att taga i beräkning, och det blir derigenom svårt att bestämma detta anslag så, att det icke öferskrides. Men derföre är man icke lika berättigad att sätta äfven andra anslag lägre, än behovet påkallar, såsom anslag till skrifmateriel, beväringens vapenöfningar och dylikt.

Utskottets ärade ordförande och dess ledamot hafva äfven yttrat, att, då Utskottet förbehållit sig särskild pröfningsrätt af mitt förslag vid de olika utgiftspunkterna under följande hufvudtitlar, motionen icke skulle vara dödad genom ett bifall till här gjorda hemställan. Jag har redan i viss mån medgifvit, att ett dylikt förfaringsätt kan i viss mån förklaras, nemligen i den delen af motionen, der jag hemställt om en allmän revision af förslagsanslagen vid denna riksdag. Men detta yttrande om den rätt, som Utskottet förbehållit sig, saknar all tillämplighet på frågan om en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t för en kommande tid. I detta afseende föreställer jag mig, att Utskottet handlat rättigare, om Utskottet behandlat denna del af min motion, sedan Utskottet först genomgått alla hufvudtitlarne. Utskottet hade då på grund af vunnit erfarenhet kunnat yttra sig om behöfligheten eller obehöfligheten af en sådan skrifvelse och hade då kunnat förklara, hvarför Utskottet vare sig ville eller icke ville göra något åt denna sak. Att blifva så behandlad, anser jag hafva varit min rätt.

Slutligen har Utskottets ledamot låtit förstå, att Utskottet visat mig en slags courtoisie, då man tyckte, att det vore synd om mig, om jag skulle schavottera vid hvarje hufvudtitel särskildt. Jag får förklara, att genom ett sådant förfaringsätt alldeles icke något obehag skulle hafva förorsakats mig, utan tvärtom, emedan jag då hade kommit i tillfälle att vid hvarje särskild hufvudtitel framdraga de siffror, som tarfvats. Jag hade då slupit att nu besvara Kammaren med så många olika siffror angående alla hufvudtitlarne på en gång.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Ehuru jag icke vill bestrida, att motionären haft fog för sin ifrågavarande framställning, synes det mig dock som om man af den omständigheten, att förslagsanslagen så ofta öferskridas, drager en alltför ensidig slutsats, då man med anledning deraf endast påyrkar att förslagsanslagen böra förhöjas.

*Angående
förslag om
höjning af
vissa förslags-
anslag.
(Forts.)*

*Angående
förslag om
höjning af
vissa förslags-
anslag.
(Forts.)*

Det är nemligen en annan slutsats, som man också kan draga af det förhållande, att dessa anslag öferskridas — att de möjligen kunde användas med mera sparsamhet. Det har icke saknats tillfällen, då Stats-Utskottet i sådant syfte gjort hemställen till Kamrarne och Riksdagen derom beslutat en skrivelse till Kongl. Maj:t, som verkligen haft ganska nyttiga påföljder. Ett sådant beslut fattades sistlidne år, ehuru det då icke gälde förslagsanslagen, utan de höga driftkostnaderna för jernvägarne; Stats-Utskottet ansåg och yttrade nemligen då, att allvarliga försök borde göras att bringa ned nämnda kostnader. Af den tablå, som under diskussionen i dag blifvit ganska mycket omordad, framgår också, att försöken i antydda riktning lyckats, och det är icke alldeles osannolikt, att detta skett till följd af Riksdagens påtryckning.

En talare, motionären, har framhållit, att Stats-Utskottet säkerligen förestälde sig, att det skulle leda till sparsamhet att beräkna anslagen till lägre belopp, än de i allmänhet visat sig uppgå till; det är icke osannolikt, att sådana skäl kunna förefinnas, likasom de också kunna ega något fog för sig. Jag vill i detta fall nämna anslaget till fourragering af artilleriets, värfvade kavalleriets och fortifikationstruppernas hästar. Detta anslag blef på Stats-Utskottets tillstyrkan år 1877 höjdt från 485,900 kronor till 600,000 kronor; och ehuru berörda anslag så nyligen som år 1876 lemnade ett öferskott på 76,923 kronor, öferskreds det år 1878 med 111,086 kronor. Åtminstone såg det härvidlag verkligen ut, som om den skedda tillökningen måhända icke varit så helsosam.

Nu har i den nyss skedda voringen åtminstone flertalet af denna Kammare visat, att de icke glömt den helsosamma lärdom, som vi fått under de senaste riksdagarne, då vi hade den ledsamma verkligheten att, nemligen för året 1878, icke blott inkomsterna voro högre beräknade, än hvad de visade sig uppgå till, utan också förslagsanslagen visade brist, hvilken brist tillsammans uppgick till öfver 3½ million. Jag sade, att man tyckes ej hafva glömt denna lärdom, då man nu visat sig vilja beräkna inkomsterna något försigtigare. Jag kommer vid detta tillfälle ihåg ett råd, som sistlidne år gafs af representanten från Vexjö, då han uppmanade denna Kammare att hädanefter icke glömma Josefs råd till konung Faraos att taga vara på behållningen från de goda tiderna, ty det kunde måhända komma mindre goda; och om på ifrågavarande inkomster möjligen skulle uppstå någon behållning, veta vi alla, att vi väl hafva utvägar att använda sådan; jag behöver blott erinra derom, att för stärkande af statsverkets grundfond äro betydliga medel upplånta. Då jag i fråga om beräkningen af statsverkets inkomster biträdt Kongl. Maj:ts förslag angående jernvägs- trafikmedlens belopp, skulle jag helt säkert utsätta mig för den beskyllningen att sträfva för bibehållandet af tilläggsbevillningen, antingen den behöfves eller icke, om jag nu vore med om att höja förslagsanslagen, och jag kan icke heller finna, att synnerligen stora skäl nu föreligga dertill; åtminstone lär väl ingen vilja påstå, att på den nu förevarande hufvudtiteln någon tillökning af förslagsanslagen är behöflig.

I fråga om den formella behandlingen af Herr Rubensons motion är jag för min del icke rätt tillfreds med det sätt, hvarpå Stats-Utskottet behandlat motionen. Jag ansåg nemligen, att densamma verkligen fordrat svar vid hvarje särskild hufvudtitel, för så vidt å hvarje hufvudtitel något förslagsanslag är uppfördt. Det skulle kunna hända att Stats-Utskottet, oakadt Herr Rubensons förslag nu kan blifva afslaget, kan föreslå förhöjning i ett eller annat förslagsanslag. Utskottet har nemligen både rättighet och skyldighet att pröfva hvarje anslag och statsregleringen i dess helhet. Utskottet kan dervid göra förslag till ett anslags höjande, om Utskottet dertill finner skäl. Således är saken icke afklippt.

*Angående
förslag om
höjning af
vissa förslags-
anslag.
(Forts.)*

Men i formelt aiseende finner jag det något besynnerligt att afslå hela Herr Rubensons motion, innan vi hunnit pröfva alla de anslag, motionen berör. Jag anser mig således icke kunna rätt försvara Utskottets förslag i denna del. Hade motionären uppstått sitt förslag såsom Friherre Klinckowström och Herr A. P. Lind gjort, nemligen med särskilda yrkanden vid hvarje särskildt tillfälle, då ändring i något anslagsbelopp påyrkas, så hade motionären helt säkert fått åtnjuta äran att vid hvarje sådant tillfälle få en proposition på sin motion eller på en hemställan derom från Utskottet.

Hvad deremot beträffar, att motionen skulle vara »lönmördad» i fråga om den begärda skrifvelsen, så tror jag icke att motionären har rätt. Utskottet har nemligen i sammanhang med utredningen öfver förslagsanslagen yttrat att »häraf synes Utskottet framgå, att något särskildt behof af allmänare höjning i förslagsanslagen för närvarande icke förefinnes.» Då Utskottet nu tillstyrkt, att »Herr Rubensons förevarande motion ej må till någon särskild Riksdagens åtgärd föranleda», så hemställer jag, om Utskottet icke jemväl svarat på motionärens förslag om skrifvelse i ämnet, och detta af skäl att Utskottet ej anser något särskildt behof af allmänare höjning i förslagsanslagen för närvarande förefinnas, hvaraf följer, att Utskottet ej anser lämpligt att för närvarande besvara Kongl. Maj:t med skrifvelse i ämnet.

Herr Jöns Rundbäck: Föreliggande motion ahandlar ett ganska viktigt ämne, och Kammararen torde därför möjligen tillåta mig yttra några ord, oakadt tiden är långt framskriden.

Det förvånar mig ingalunda, att Stats-Utskottet uttalat sig mot förslaget att i allmänhet höja förslagsanslagen, ty uti att icke sätta dem för högt ligger en fingervisning för vederbörande att iakttaga sparsamhet. Därföre vill jag visserligen icke att Herr Rubensons motion i hela dess utsträckning skall vinna bifall, men å andra sidan torde ej kunna nekas, att motionären i ämnet framlagt en ganska god utredning, som det torde vara skäl att taga fasta på till och med för Stats-Utskottet. Säkert är att, om vi fortsätta med det gamla beräkningssättet af förslagsanslag, bristerna undan för undan skola sluka öfverskotten och kräfva allt större anvisningar på Riksgäldskontoret, i stället för att vi borde försöka att få öfverskott till förstärkande af statsverkets grundfond. Sådant blir emellertid följden, om vi ej i detta fall något så när träffa det rätta.

*Angående
förslag om
höjning af
vissa förslags-
anslag.
(Forts.)*

Stats-Utskottet har lemnat en definition på de olika slagen af anslag, och jag finner denna förklaring ganska tillfredsställande.

Utskottet säger nemligen, att reservationsanslagen skola reserveras till dermed afsedda ändamål och att förslagsanslagen skola användas i öfverensstämmelse med de grunder, som för användandet äro fastställda. Något bestämdt lagstadgande i detta ämne kände jag ej vidare än hvad som står i Regeringsformens 62, 64 och 65 §§.

Nu är det ett faktum, hvarpå jag fäster Kammarens synnerliga uppmärksamhet, nemligen att det icke är nog med att förslagsanslagen öfverskridas, utan att mången gång och kanske helt nyligen reservationsanslag användts till främmande ändamål. När t. ex. från anslaget till indelta arméns vapenöfningar utanordnas kostnaden för broar, så kan man ej säga att anslagen användas för det ändamål, hvartill Riksdagen beviljat medlen. När från anslaget till indelta arméns befälsaflöning och till värfvade garnisonstruppernas rekrytering m. m. anordnas summor till inköp af artillerimateriel, så lär icke heller denna åtgärd vara förenlig med den uppfattning af anlagens natur, som Stats-Utskottet uttalat.

Under sådana förhållanden anser jag, att Herr Rubenson har rätt att fordra, det hans förslag blir pröfvadt äfven vid andra hufvudtitlar än den nu föredragna, och då han dessutom lemnat en kalkyl, som kan vara Stats-Utskottet till ledning, så synes det mig billigt, att Kammaren bifaller hans förslag om återremiss.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och Herr Talmannen framställt propositioner enligt de gjorda yrkandena, biföll Kammaran Utskottets hemställan.

Mom. d:

Bifölls.

Punkterna 3—5:

Blefvo jemväl bifallna.

§ 8.

*Angående
utgifterna
under Tredje
hufvudtiteln.*

Till behandling förekom Stats-Utskottets Utlåtande N:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Tredje hufvudtitel.

Efter föredragning af *punkten 1*, deruti Utskottet hemställt, att hvad Kongl. Maj:t angående regleringen af ordinarie utgifterna under tredje hufvudtiteln föreslagit måtte af Riksdagen bifallas, anförde

Herr Hedin: Då Kammaran säkert längtar efter att få åtskiljas, så vill jag endast bedja om några sekunders uppmärksamhet. Stats-Utskottet säger här sig hafva saknat anledning att understödja den i Första Kammaren väckta motion, som rör denna afdelning af statsregleringen. Jag ämnar icke göra något yrkande i motsats mot Utskottets framställning. Men jag ber att vid detta tillfälle få uttala

och möjligen en annan gång närmare motivera den åsigt, att motionären i sjelfva verket icke *har* så orätt, som han *fått* hos Stats-Utskottet. Det kan icke bestridas, att syftemålet med militärattachébefattningarne har varit något helt annat än att skapa reträttplatser och pensioner. Motionären har utan tvifvel riktigt angifvit ändamålet med denna tjänst, det ändamål, för hvilket ock Riksdagen beviljat nödigt anslag. Jag syftar här på ett särskildt fall. Jag vet väl, att mot detta särskilda fall kan anföras ett annat, då en militärattaché efter helt kort tids vistelse på sin i utlandet anvisade plats hemkallades. Men då ber jag få påpeka, att skälet för denna åtgärd är af den beskaffenhet, att, om ryktet talar sant, såsom jag har anledning tro, denna åtgärd ännu mindre kan försvaras.

Angående utgifterna under Tredje hufvudtiteln.
(Forts.)

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Punkten 2:

Bifölls.

§ 9.

Föredrogs och bifölls Banko-Utskottets Memorial N:o 2, angående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning.

§ 10.

Föredrogs Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 1 (i samlingen N:o 3), angående väckt förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om åtgärders vidtagande för träffande af aftal med Storbritannien i fråga om utväxling af postanvisningar.

Angående utväxling af postanvisningar med Storbritannien.

Herr *J. Sjöberg* hade i sin motion, N:o 158, föreslagit, "att Riksdagen ville uti skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att åtgärd måtte vidtagas till beredande af aftal med Storbritannien om ömsesidig rättighet till utväxling af postanvisningar, i likhet med hvad eger rum emellan Sverige och åtskilliga andra länder."

I anledning af nämnda motion hade Utskottet uti förevarande utlåtande, på anförda skäl, hemställt:

att samma motion ej måtte till någon Riksdagens vidare åtgärd föranleda.

Ordet begärdes af

Herr *Sjöberg*, som yttrade: Äfven jag delar Kammarens otålig-
het att få åtskiljas; men jag tillåter mig i alla fall att yttra några
ord i anledning af det föreliggande utlåtandet, hvartill jag anser mig
vara skyldig med hänsyn ej blott till sjelfva saken, utan till någon
del äfven mitt eget åtgörande i densamma.

Den fråga, som jag här tagit mig friheten underställa Andra
Kammarens pröfning, är icke alldeles så oviktig, som man skulle hafva
skäl att sluta till af det tillfälliga Utskottets utlåtande, enär der icke

Angående
utvexling af
postanvisning-
gar med Stor-
britannien.
(Forts.)

ens förekommer det allra ringaste erkännande af motionärens goda syfte, med hvilket uttryck man icke så sällan plägar skänka någon tröst åt en motionär, hvars förslag icke blifvit tillstyrkt eller ansetts icke böra föranleda någon åtgärd från Riksdagens sida. Jag vill emellertid icke klaga deröfver. Endast mot en af Utskottet i början af dess yttrande gjord erinran, hvori mig lägges till last ett antagande, som alldeles icke förekommer i min motion, der jag helt enkelt uppgifvit hvad jag kunnat inhemta af offentliga, för en hvar tillgängliga handlingar, vill jag anmärka, att den saknar grund.

Nu var mig visserligen icke obekant — och jag har äfven andtydt det i min motion — att underhandlingar blifvit inledda med Storbritannien om en öfverenskommelse rörande ömsesidig utvexling af postanvisningar mellan Sverige och nämnda land, men jag har icke i min motion uppgifvit, hvad jag äfven hade mig bekant, att dessa underhandlingar icke ledt till något slut af den orsak, att poststyrelsen i Storbritannien vill för de af postanvisningars utvexlande emellan detta land och Sverige uppkommande ömsesidiga liqvider begagna danska poststyrelsen såsom mellanhand; och att detta skall vara litet ned-sättande för vår nationalitetskänsla, kan väl icke alldeles förnekas, ehuru, om denna fråga icke på annat sätt kan lösas, det vill synas mig, att man bör underkasta sig detta villkor. Då å ena sidan, sålunda de inledda underhandlingarne ännu icke ledt till något resultat samt, å andra sidan, jag varit i tillfälle att vinna erfarenhet om de många olägenheter, som följa deraf, att något aftal i ämnet mellan Sverige och Storbritannien icke kommit till stånd; så har jag trott det vara af en viss vikt, till beredande af ett sådant aftal, att ett uttalande i frågan från Riksdagens sida egde rum.

Emellertid, som jag är van att gå raka vägar, tog jag mig friheten att meddela vederbörande i poststyrelsen, att jag ämbade göra ifrågavarande framställning. Hade jag då fått den upplysning, som Utskottets utlåtande innehåller, eller att underhandlingarne i ämnet blifvit åter upptagna och att så sent som den 13 nästlidne Januari svenska poststyrelsen gjort en förnyad framställning till storbritanniska poststyrelsen, så skulle jag visserligen icke hafva besvärat Kam-maren och det ärade Utskottet med det lilla bestyr, som uppstått till följd af min framställning. Men en sådan upplysning tror jag mig icke hafva erhållit, åtminstone kan jag icke vidkännas det; och detta är orsaken till, att jag funnit mig icke böra dröja med fram-ställande af ett förslag i en fråga, som — jag upprepar det — jag anser vara af icke ringa vikt.

Jag ber dessutom få tillägga, att jag icke riktigt väl förstår den motivering, som Utskottet i slutet af sitt betänkaude begagnat, då Utskottet säger, att en skrifvelse i den föreslagna syftningen från Riksdagen till Kongl. Maj:t skulle snarare vara till skada än till gagn för underhandlingarne. För min del föreställer jag mig dock, att vederbörande i England skulle snarare vara benägna att gå en önskan från Sveriges sida till mötes, om de visste, att svenska Riksdagen hyste något intresse för denna sak.

Emellertid, vid nu upplysta förhållande, Herr Talman, och då vår poststyrelse så sent som den 13 sislidne Januari förnyat de afbrutna underhandlingarne, skall jag för min ringa del låta bero vid det förklarande, som Utskottet behagat lemna.

*Angående
utveckling af
postanvisning-
gar med
Storbritan-
nien.
(Forts.)*

Herr Hedlund: Jag begärde ordet, medan Hans Excellens Utrikesministern ännu var närvarande i Kammaren. Då han emellertid nu aflägsnat sig, har jag egentligen icke något att säga. Jag ber dock få nämna, att jag af praktisk erfarenhet funnit att en sådan konvention, som i motionen afses, är af behovet påkallad. Förhållandet är nemligen, att svenska tidningar till icke obetydligt antal läsas i England, och abonnenterna, som skola insända prenumerationsafgiften, oftast uppgående till blott $\frac{1}{2}$ à 1 pund sterling, skriva och klaga öfver att de nödgas inskicka så små belopp och klandra att det icke finnes en sådan postkonvention med Sverige som med Norge. Det måste också erkännas, att på detta område af trafiken det verkliga förefinnes ett trångnål, och jag skulle hafva velat lägga Hans Excellens Utrikesministern på hjertat att, så fort möjligt är, bedriva underhandlingarne om konventionen med Storbritannien till ett godt slut. Det måste väl icke vara svårare för Sverige än för Norge att få en sådan konvention till stånd, om icke svårigheterna i detta fall möjligen kunna bero på någon svenska postverkets hemlighet, som jag icke förstår.

Jag har icke något yrkande att göra, utan vill endast yttra den önskan, att de ifrågavarande underhandlingarne med det snaraste måtte bringas till ett lyckligt slut.

Herr Berg: Jag har begärt ordet endast med anledning af den ärade motionärens yttrande, att Utskottet icke tycktes hafva ansett motionen vara förtjent af något behjertande, eftersom Utskottet derom icke uttalat sig i sitt betänkande. Jag ber att i sådant afseende få gifva till känna, att, om också uppställningen af betänkandet icke skulle vara så fullständig som motionären önskat, jag kan försäkra honom, att såväl jag som, såvidt jag under öfverläggningarne kunnat finna, öfriga inom Utskottet ansett att det mål, som i motionen afsetts, i allo vore eftersträfvansvärdt.

Då emellertid det visat sig, att åtgärder i den af motionären åsyftade riktning redan vidtagits, har Utskottet icke kunnat föreslå bifall till motionen.

Efter det öfverläggningen härmed förklarats slutad, biföll Kam-
maren Utskottets hemställan.

§ 11.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:
Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 9, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Femte hufvudtitel; och

N:o 10 a), angående regleringen af utgifterna under riksstatens Sjette hufvudtitel;

Bevillnings-Utskottets Betänkanden:

N:o 1, angående allmänna bevillningen; och

N:o 2, i anledning af väckt förslag om skatt å maltdrycker;

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 2, (i samlingen N:o 4), med anledning af Herr F. T. Borgs motion rörande religionsundervisningen; samt

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Betänkande N:o 2 (i samlingen N:o 5), med anledning af väckt motion om ändring i 170 § i Kongl. Tullstadgan den 2 November 1877.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å den föredragningslista, som för nästa sammanträde komme att upprättas.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

Herr	<i>G. U. Bergmanson</i>	under 8 dagar från och med den	21 Febr.
och	„ <i>J. Johansson i Bergsäng</i>	„ 4 „ „ „	22 „
	„ <i>O. F. Appelberg</i>	„ 12 „ „ „	23 „

13 §.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 4 e. m.

lu fidem

H. A. Kolmodin.